

THE VISIONARY

ถอดรหัสกบฏที่ผู้มองไม่เห็นอนาคต

THE VISIONARY

ถอดรหัสกลยุทธ์ผู้มองเห็นอนาคต

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้จะมาเล่าเรื่องราวของกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ แต่ตั้งใจบอกเล่าเรื่องราวของนักฝันคนหนึ่งที่ยังไปยังเส้นทางในอนาคตด้วยวิสัยทัศน์ที่น่าอัศจรรย์

รูปแว่นตาบนหน้าปก คือตัวแทนในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ลดทอนรายละเอียดลงจนเหลือเพียงสัญลักษณ์แทนมุมมองหรือวิสัยทัศน์ของพระองค์ อันเป็นมุมมองที่ไม่ได้มีหัตถกรรมพันลึก ไม่ได้เปี่ยมด้วยอภินิหารตระการตา แต่เป็นมุมมองที่เกิดจากการทำงาน เพราะเมื่อถอดเครื่องทรงสถาปนาครุฑศักดิ์ในฐานะกษัตริย์ออกหมดแล้ว พระองค์ทรงเป็นเพียงแค่คนทำงานคนหนึ่งที่ตั้งสมประสงค์ รวบรวมข้อมูล ลองผิดลองถูกมานับครั้งไม่ถ้วน และกล้าที่จะล้มเหลว เพื่อจะได้เรียนรู้จนค้นพบวิธีที่ดีที่สุดสำหรับการใช้ชีวิตในวันนี้และวันข้างหน้า

สิ่งนี้เอง ที่เราเรียกว่า THE VISIONARY

VISION ของในหลวงเกิดจากสองหลักการง่าย ๆ เท่านั้น คือหนึ่ง มองปัญหาให้ลึกซึ้ง และสองกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ดังที่จะได้อ่านในหน้าต่อไป

หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 9 บท แต่ละบทพยายามวิเคราะห์การทำงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ออกมาเป็นหลักการ 9 ข้อ ผ่านแต่ละด้านของชีวิตการทำงานตลอด 70 ปีของพระองค์ โดยตั้งใจให้ผู้อ่านทุกท่านรู้สึก

เหมือนได้ย้อนเวลากลับไปยังเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และมองมันผ่านแว่นตาชนิดเดียวกันกับที่ในหลวงทรงใช้มอง เพื่อจะได้เข้าใจวิธีการทำงานและวิถีคิดของท่าน ซึ่งไม่ใช่แนวคิดที่ซับซ้อนอะไรเลย แต่กลับลึกซึ้งและตรงประเด็นอย่างยิ่ง

เราคิดว่าวิถีคิดและวิธีทำงานของในหลวง มีคุณค่ามากกว่าแค่อ่านเพื่อระลึกถึงท่านเพียงอย่างเดียว แต่สิ่งเหล่านี้ล้วนนำมาใช้ปรับกับชีวิตการงานและชีวิตประจำวันของทุก ๆ คนได้ทั้งนั้น

เพราะเราเชื่อว่าการสานต่อสิ่งที่ในหลวงทำ คือการนำวิถีคิดที่เปี่ยมด้วยคุณค่าของพระองค์มาใช้เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น และเมื่อใดที่เรามีชีวิตที่ดีขึ้น คนรอบตัวก็ดีขึ้น และสุดท้ายสังคมนี้ก็จะดีขึ้น นั่นต่างหากถึงจะสมประสงค์กับสิ่งที่ในหลวงทรงทุ่มเทกระทำมาตลอดอายุขัยของท่าน

หลังจากหน้าสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ถูกพลิกปิดลง เราหวังว่าผู้อ่านทุกท่านจะเห็นโลกนี้เปลี่ยนไปในแว่นตาคู่ใหม่ สวมใส่วิสัยทัศน์แล้วมองออกไปยังอนาคต

ซึ่งเราเริ่มทำได้เลย ณ ตอนนี้ โดยไม่ต้องรื้อ

ทีมงานสานต่อที่พอทำ

01

อยากสำเร็จให้
STAY CONNECTED

4,685

คือจำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของในหลวงตลอด
ระยะเวลา 70 ปีที่ครองราชย์

ถ้าคิดง่าย ๆ ก็เท่ากับว่าทุก ๆ หนึ่งปี พระองค์ทรงริเริ่มโครงการ
ไม่ต่ำกว่า 60 โครงการ

และหากลองคำนวณให้ละเอียดขึ้น ก็อาจพูดได้ว่าในหลวงทรงคิด
โครงการใหม่ทุก ๆ สัปดาห์

คงเป็นเรื่องที่เชื่อได้ยากกว่าจะมีมนุษย์คนไหนทำงานได้มากมาย
ถึงเพียงนี้

แต่เชื่อเถอะว่ามนุษย์แบบนั้นมีอยู่จริง และตัวเลขนี้ไม่ใช่เรื่อง
เหนือจริงแต่อย่างใด

ซึ่งการจะทำงานมากขนาดนี้ได้ มันมีเคล็ดลับอยู่นิดเดียว

เคล็ดลับอยู่ที่การสื่อสาร

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดโครงข่ายของข้อมูลขึ้น เหมือนกับการวาดจุดลงบนกระดาษสักสิบจุด แล้วลากเส้นจุดเหล่านั้นให้เชื่อมกันทุกจุด หากเปรียบเส้นเหล่านั้นเป็นสัญญาณวิทยุ คนที่อยู่ในจุดที่หนึ่งก็จะรู้เรื่องราวจากทุกจุดได้อย่างทั่วถึง และที่พิเศษไปกว่านั้นคือไม่ว่าเราจะเดินทางไปจุดไหนเราก็ยังคงรู้เรื่องราวจากจุดอื่นๆ อย่างครบถ้วนไม่มีขาดตกบกพร่อง

การทำงานก้าวแรกของในหลวงคือการพยายามสร้างเครือข่ายในฝันที่วันนี้ให้กลายเป็นจริง

CONNECTING PEOPLE

เรื่องเริ่มต้นในวันที่ในหลวงขึ้นครองราชย์ ด้วยความที่ใช้ชีวิตอยู่ในยุโรปเป็นส่วนใหญ่ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์มาจนถึงช่วงขึ้นครองราชย์ในระยะแรก คงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะบอกว่า ในเวลานั้นประชาชนส่วนใหญ่แทบจะไม่รู้จักพระองค์เลย

คงคล้ายกับบริษัทที่มีผู้บริหารระดับสูงคนใหม่เข้ามารับตำแหน่ง แต่ด้วยความที่ผู้บริหารคนนั้นเพิ่งกลับจากเมืองนอกทำให้ยังไม่ค่อยมีพนักงานรู้จักมากนัก ซึ่งแน่นอนว่ามีผลต่อความน่าเชื่อถือและการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ถ้าคุณคือผู้บริหารคนนั้น สิ่งแรกที่คุณจะทำคืออะไร?

บางคนอาจเลือกที่จะโฆษณาประวัติเกียรติคุณของตัวเองให้พนักงานรู้ บางคนอาจเลือกที่จะเร่งทำงานเพื่อสร้างผลงานให้เห็นเร็วที่สุด หรือบางคน อาจจะใช้วิธีสั่งการแบบเด็ดขาดเพื่อสร้างฐานอำนาจอย่างรวดเร็ว

แต่สิ่งที่ในหลวงทรงเลือก คือ ทำความรู้จักกับประชาชนของพระองค์เสียก่อน

ครั้งนั้นเมื่อในหลวงเสด็จฯ กลับมาถึงเมืองไทย สิ่งแรกที่ทรงคิดคือหาช่องทางที่จะทำให้พระองค์สามารถสื่อสารกับประชาชนได้โดยตรงแบบไม่ต้องมีขั้นตอนหรือพิธีการใดๆ ให้ง่าย

ในยุคที่โลกยังไม่มีการสื่อสารออนไลน์ ไม่มีเว็บไซต์ ไม่มีโซเชียลเน็ตเวิร์ก ไม่มีแอปพลิเคชันแชตต่างๆ ให้เราคุยกันได้สะดวก หรือแม้แต่โทรศัพท์ก็ยังไม่มีให้ดูกันอย่างแพร่หลาย การสื่อสารผ่านวิทยุจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

และนั่นจึงเป็นที่มาของสถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต

ในช่วงแรกเริ่ม ในหลวงทรงจัดคลื่น อ.ส. ให้เป็นรายการดนตรี โดยท่านจัดรายการและเปิดแผ่นเสียงเอง บ้างครั้งก็มีเปิดบันทึกเสียงจากวงดนตรีของโรงเรียนสอนคนตาบอด และจัดแสดงดนตรีสดด้วย เพราะท่านทรงมองว่าดนตรีเป็นภาษาสากล ซึ่งสามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรคทางภาษาวัย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างได้

และเมื่อเรารู้จักกันแล้ว จะพูดคุยปรึกษาอะไรก็ง่ายขึ้นเป็นธรรมดา เมื่อสถานีวิทยุ อ.ส. ออกอากาศไปพักหนึ่ง ในหลวงก็ทรงเห็น

ช่องทางการใช้วิทยุให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ช่วงนั้นประเทศไทยกำลังเผชิญ
วิกฤติโรคโปลิโอระบาด พระองค์จึงทรงริเริ่มโครงการ ‘ทำบุญกับในหลวง’
โดยให้ก่อตั้งกองทุนโปลิโอสงเคราะห์ขึ้น จากนั้นก็ใช้วิทยุชักชวนประชาชน
ให้ร่วมกันบริจาคทรัพย์ พร้อมจัดรายการสารคดีให้ความรู้เรื่องการทำ
กายภาพบำบัดสำหรับผู้ป่วยโปลิโอควบคู่ไปด้วย ผลคือมีประชาชน
สมทบทุนเป็นจำนวนมาก จนสามารถสร้างตึกและซื้ออุปกรณ์เครื่องมือ
เพื่อรักษาผู้ป่วยได้อย่างเต็มที่

จากความสำเร็จในครั้งนี้ ในหลวงจึงเริ่มใช้สถานีวิทยุ อ.ส. เป็น
เครื่องมือสื่อสารแบบสองทางกับประชาชน แทนที่จะใช้วิทยุส่งสารให้แก่
ประชาชนเพียงทางเดียว

อย่างเช่นเมื่อครั้งเกิดเหตุพายุไชนร์ออนแฮเรียตพัดถล่ม 12 จังหวัด
ภาคใต้จนได้รับความเสียหายอย่างหนักเมื่อปี 2505

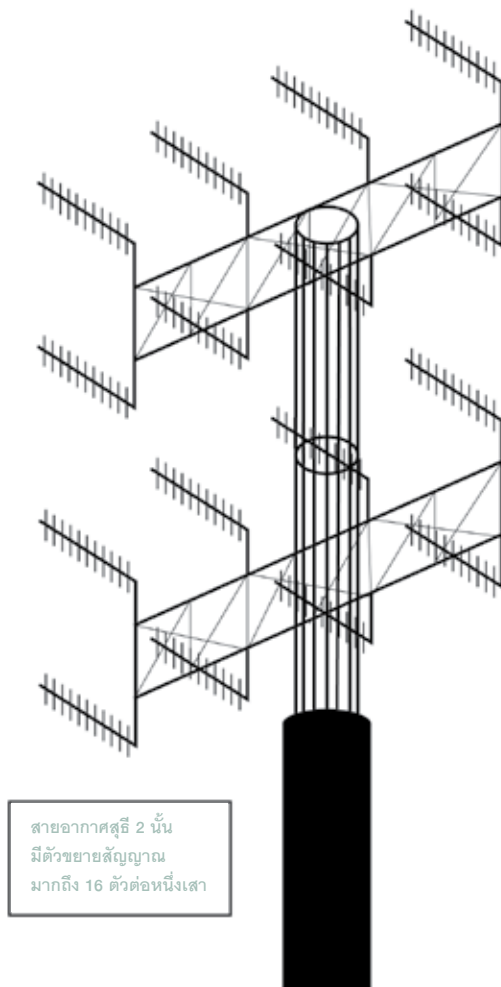
ขณะนั้นในหลวงกำลังทรงดนตรีร่วมกับวงดนตรี อ.ส. วันศุกร์
ออกอากาศในสถานี เมื่อทราบข่าว พระองค์ก็โปรดฯ ให้นักดนตรีร่วมวง
ประกาศออกไมโครโฟนเพื่อขอรับบริจาคทันที พร้อมเปิดสายให้ประชาชน
โทรศัพท์เข้ามาขอเพลงแลกกับการบริจาค

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเล่าด้วยพระอารมณ์ขันว่า “จำ
ได้มีคนโทรศัพท์ทักบริจาคเงินขอเพลง และมีคนโทรศัพท์มาบริจาคเงินขอให้
หยุดร้องด้วย ก็รวบรวมเงินได้พอควร”

กิจกรรมนี้ดำเนินต่อเนื่องไปถึงสิบเดือน มียอดผู้บริจาคเข้ามากว่า
สิบล้านบาท หลังจากเปลี่ยนเงินบริจาคให้เป็นอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม
อุปกรณ์ซ่อมแซมบ้านที่พัง รวมทั้งสร้างสถานสงเคราะห์เด็ก เพื่อรับ
บุตรหลานของผู้ประสบภัยที่กำลังลำบากตามารดา จนเหตุการณ์บรรเทาลงแล้ว
แต่ก็ยังมียอดเงินบริจาคเหลืออยู่ถึงสามล้านบาท ในหลวงจึงนำไปก่อตั้งมูลนิธิ
ราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อแจกถุงยังชีพพระราชทาน
ไปทั่วประเทศเมื่อใดที่เกิดเหตุภัยพิบัติ

การเปิดสถานีวิทยุ อ.ส. ของในหลวงนั้น ทำให้ธรรมชาติที่เป็นการ
สื่อสารทางเดียวของวิทยุเลื่อนหายไป

หายไปพร้อมๆ กับช่องว่างระหว่างพระราชากับประชาชน

พ.ศ.2517 สายอากาศสุธี 2 ถูกพัฒนางานสำเร็จ สามารถรับสัญญาณ
เครื่องส่งวิทยุกำลังไม่เกิน 10 วัตต์ ในระยะ 600 กิโลเมตร

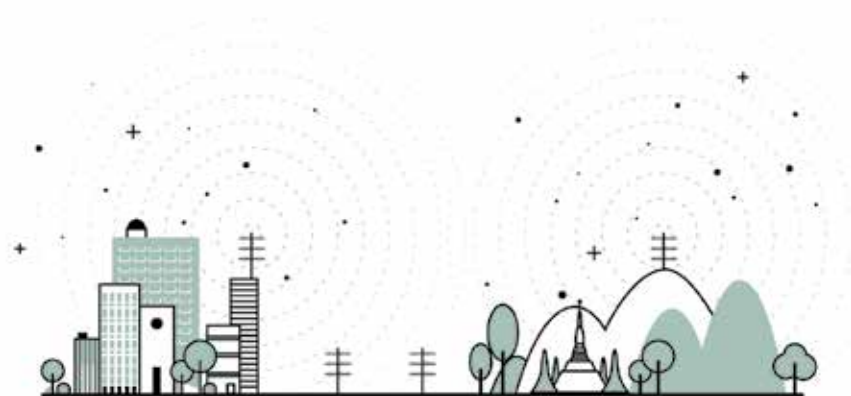
CONNECTING INFORMATION

ต่อมา ในหลวงก็เริ่มมีแนวคิดที่จะพัฒนาอุปกรณ์การสื่อสารอื่นๆ นอกเหนือไปจากสถานีวิทยุ ด้วยทรงมองเห็นว่าเทคโนโลยีการสื่อสารนี้แหละคือกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้การงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อุปกรณ์ชิ้นแรกๆ ในหลวงทรงใช้ คือ วิทยุสื่อสาร ที่เริ่มแรกทรงใช้เพื่อแก้ปัญหาราจรส่วพระองค์ เนื่องจากทรงทราบว่าเวลาที่เสด็จฯ ไปงานพระราชพิธีต่างๆ ตำรวจจะปิดกั้นถนนล่วงหน้าเป็นเวลานาน ทรงเกรงว่าประชาชนจะเดือดร้อน จึงโปรดให้ตำรวจและกรมราชองครักษ์ติดต่อกันผ่านวิทยุสื่อสาร เพื่อเช็คว่ารถพระที่นั่งแล่นไปถึงไหนแล้ว จะได้ปิดถนนส่วนต่อไปและเปิดถนนส่วนที่แล่นผ่านไปแล้วทันที ร่นระยะเวลาการปิดถนนลงให้สั้นที่สุดเท่าที่จะทำได้

แต่ดูเหมือนนั้นจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่พระองค์ต้องการอย่างแท้จริง เพราะงานเปิดปิดถนนนี้เป็นแค่ธุระส่วนพระองค์เท่านั้น ยังมีการงานอื่นๆ ในประเทศที่ต้องการการสื่อสารที่ทั่วถึงและครอบคลุมชัดเจนยิ่งกว่านี้

ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงทรงทดลองค้นหาหนทางการสื่อสารที่ดีที่สุด เพราะหนึ่งในหัวใจสำคัญของการสื่อสาร คือความถูกต้องของข้อมูล

BANGKOK

CHIANG MAI

ที่ได้รับ จึงโปรดฯ ให้ รศ.ดร.สุธี อักษรกิตติ ผู้เชี่ยวชาญด้านสายอากาศ
ซึ่งเคยทำงานกับนาซาเข้ามาช่วยพัฒนาระบบ จนเกิดเป็นมาตรฐานใหม่
ของสายอากาศที่เรียกกันว่า รอยัล สแตนดาร์ด (Royal Standard)

ขณะที่มาตรฐานของสายอากาศทั่วๆ ไป จะสูญเสียความชัดเจน
จากต้นทางได้ไม่เกินร้อยละสิบ แต่สายอากาศรอยัล สแตนดาร์ดนั้นสูญเสีย
ความชัดเจนจากต้นทางแค่ไม่เกินร้อยละหนึ่งเท่านั้น

ความชัดเจนที่ต่างกัน สร้างความแตกต่างของผลงานไปได้
เป็นคนละเรื่องเลยทีเดียว

และนอกจากพัฒนาคุณภาพของความชัดเจนแล้ว ในหลวงยังทรง
พัฒนาพื้นที่ครอบคลุมของสัญญาณวิทยุอีกด้วย ลองนึกถึงยุคที่การส่ง
สัญญาณจากกรุงเทพฯ ไปปริมณฑลยังเรียกว่ายาก พระองค์โปรดให้
พัฒนาสายอากาศคุณภาพสูง ที่สามารถส่งสัญญาณจากเมืองหลวงไปยัง
หัวเมืองต่างๆ ได้ทั่วประเทศ ตั้งแต่พิษณุโลก ตราด ประจวบคีรีขันธ์
ไปจนถึงเชียงใหม่ที่อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เกือบ 600 กิโลเมตร

หรือการที่ทรงคิดพัฒนาระบบโทรศัพท์ให้สามารถคุยได้พร้อมกัน
สามสาย และการนำเครื่องเทเล็กซ์ ที่สามารถรับข่าวสารจากหน่วยงาน
ต่าง ๆ ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เข้ามาใช้ในห้องทรงงาน

และถึงแม้สิ่งที่คิดขึ้นมานั้นจะมีที่สำเร็จบ้าง ล้มเหลวบ้าง แต่สุดท้าย
ข้อมูลทั้งหมดก็เชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายขนาดยักษ์ พร้อมนำไปใช้ทำงาน

ในหลวงเคยให้สัมภาษณ์แก่นักข่าวสถานีโทรทัศน์ BBC ที่ถามว่า
ทำไมท่านต้องมีเครื่องมือสื่อสารในห้องทรงงานมากมายเช่นนี้ว่า
“เครื่องมือสื่อสารนี้มีประโยชน์ในการติดตามข่าวสาร หากมีภัยพิบัติต่าง ๆ
จะทำให้สามารถเข้าไปช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที”

เพราะปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนนั้นเกิดขึ้นได้เสมอ
ไม่เลือกเวลา ไม่เลือกสถานที่ ทางเดียวที่พระองค์ทำได้คือต้องมีข้อมูล
ที่อัปเดตอยู่เสมอ

ตัวอย่างเช่นครั้งหนึ่ง เกิดเหตุวาทภัยขึ้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัด
ราชบุรี นักวิทยุอาสาจำนวนมากเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย แต่ติดปัญหา
ว่าหาวิธีจัดตั้งเครือข่ายสัญญาณวิทยุไม่ได้เสียที ในหลวงทรงฟังเรื่องอยู่ใน
ห้องทรงงาน ก็ต่อสายเข้ามาแนะนำ ด้วยการให้นักรถยนต์ที่ติดตั้ง

เครื่องรับ-ส่งวิทยุไปจอดในพื้นที่สูงใกล้ๆ ที่เกิดเหตุ ทั้งยังกำชับให้เตรียม แบตเตอรี่สำรองพร้อมฉนวนหุ้มขั้วแบตเตอรี่ เพื่อป้องกันการลัดวงจร ด้วยความรอบคอบอีกด้วย

หรืออีกครั้งหนึ่งตอนน้ำท่วมกรุงเทพฯ บริเวณซอยศูนย์วิจัย ถนนพระราม 9 ถูกทำให้เป็นคันกันน้ำเพื่อไม่ให้น้ำทะเลลักเข้าเขตเมือง มาเป็นระยะเวลาหนึ่งในหลวงทรงเห็นดังนั้นก็มีรับสั่งให้ระบายน้ำโดยด่วน เจ้าหน้าที่ก็แย้งพระองค์ว่าฝนกำลังทำท่าจะตก คงปล่อยน้ำไม่ได้ แต่ในหลวงก็ยังทรงยืนยันกรานให้ระบายน้ำ เพราะพระองค์ทรงดูเรดาร์ ของกรมอุตุนิยมวิทยาควบคู่ไปด้วย จึงทราบที่ฝนไม่ตกแน่นอน ควรจะ ระบายน้ำออก เพื่อให้ประชาชนแถวนั้นไม่ตึงเครียดกับสถานการณ์น้ำ มากเกินไป

และเหตุการณ์ทั้งหมดที่เล่ามานี้ ในหลวงทรงติดตามสถานการณ์ มาจากพระตำหนักทักษิณราชินีเวสต์ จังหวัดนราธิวาส

ที่ทรงทำเช่นนี้ได้ ก็เพราะการสื่อสารที่สมบูรณ์พร้อมทั้ง ความถูกต้อง ความครอบคลุม และความรวดเร็ว

STAY CONNECTED

และเมื่อทุกจุด connect เข้าด้วยกันเรียบร้อยแล้ว สิ่งสำคัญลำดับสุดท้ายที่ต้องทำคือการ stay connected

เพราะนอกจากการใช้เครือข่ายการสื่อสารเพื่อเก็บข้อมูล เพื่อติดต่อประสานงานแล้ว ในหลวงทรงใช้เครือข่ายนี้เพื่อติดตามความคืบหน้าของโครงการที่ท่านได้เริ่มไว้ จนกว่าโครงการนั้นๆ จะสำเร็จลุล่วง

มีเรื่องเล่าว่าเมื่อครั้งที่ คุณเกรียงศักดิ์ หงษ์โต ได้รับคำสั่งให้เข้ารับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อปี 2537 ซึ่ง ณ ตอนนั้นในหลวงไม่ได้เสด็จฯ มาหลายปีแล้ว สภาพเขาหินซ้อนเสื่อมโทรมลงมาก

แต่คุณเกรียงศักดิ์ก็ตั้งใจที่จะพลิกฟื้นให้ศูนย์พัฒนาเขาหินซ้อนกลับมามีประสิทธิภาพอีกครั้ง นับแต่นั้น ทุกวันพุธคุณเกรียงศักดิ์จะทำรายงานความคืบหน้าของโครงการต่างๆ ส่งไป แม้จะไม่รู้ว่ในหลวงได้ทรงอ่านหรือไม่แต่ก็ยังคงทำแบบนี้มาอยู่ถึงสามปีเต็ม

จนวันหนึ่งในหลวงมีรับสั่งกลับม่ว่าจะเสด็จฯ ไปดูความคืบหน้าของโครงการที่เขาหินซ้อนอีกครั้ง หลังจากที่พระองค์ทรงติดตามความสำเร็จจากรายงานที่คุณเกรียงศักดิ์ส่งไปให้มาตลอดสามปีนั่นเอง

นี่คือหลักฐานที่ทำให้เราเห็นว่าการสื่อสารทำให้โครงการอันยาวนาน

ของในหลวงสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องโดยที่ตัวท่านไม่จำเป็นต้องอยู่ที่นั่นเลยด้วยซ้ำ

ตั้งแต่วันแรกที่ขึ้นครองราชย์ ในหลวงทรงให้ความสำคัญกับการ connect การเชื่อมต่อผู้คน ประชาชน คนทำงาน และพระองค์เอง เข้าด้วยกัน เป็นเหตุผลให้ทรงต้องจริงจังกับการค้นหาอุปกรณ์และวิธีการสื่อสารที่ดีที่สุดและเหมาะกับการทำงานที่สุด

และสิ่งสำคัญที่สุดนอกเหนือไปจากการเชื่อมต่อคือการติดตามงาน เพราะการทำงานจะไม่สามารถคืบหน้าหรือมีทิศทางไปได้ดีเลย หากทุกการ connect ขาดการ stay connected

ด้วยเครื่องมือที่มีทำให้ในหลวงสามารถติดตามโครงการต่างๆ ไปได้ทุกที่ ทำงานได้ในทุกเวลา และเป็นคำตอบของคำถามที่ว่า อะไรที่ทำให้โครงการมากมายถึง 4,685 โครงการที่กระจายอยู่แทบทุกภูมิภาคของประเทศไทย เกิดขึ้นและดำเนินการไปได้ด้วยดี

ก็เพราะพระองค์ทรงทำทุกอย่างไปพร้อมๆ กัน ด้วยระบบโครงข่ายการสื่อสารที่เชื่อมร้อยทุกโครงการให้มาอยู่ภายในห้องทรงงานของพระองค์นั่นเอง

KEYS OF SUCCESS

- ทำความรู้จักกับคนอย่างรวดเร็ว
เมื่อได้รู้จักกันแล้ว จะทำอะไรก็ง่ายขึ้นเป็นธรรมดา
- สร้างเครือข่ายการสื่อสารให้เป็นระบบ
เพื่อการทำงานที่รวดเร็ว ถูกต้อง ชัดเจน
- ติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ
เพื่อผลักดันชิ้นงานต่างๆ ให้เดินหน้าไปพร้อมกันได้

02

อุปกรณ์ที่เหมาะสม
จะสร้างงานที่ดี

จะทำงานให้มีประสิทธิภาพ อาวุธคู่กายก็ต้องเหมาะกับมือและ
เหมาะกับงาน

หากคุณเป็นพ่อครัว คุณก็ต้องมีมีดเล่มโปรดที่ต้องคอยลับให้คมอยู่
เสมอ

หากคุณเป็นช่างภาพ คุณก็ต้องมีกล้องตัวเก่งคล้องคอติดตัวไว้
หรือถ้าคุณเป็นโปรแกรมเมอร์ คุณก็ต้องมีคอมพิวเตอร์คู่ใจ
ที่หยิบมาเปิดเขียนโค้ดโปรแกรมต่างๆ ได้ตามแต่ใจ

แล้วอาวุธคู่ใจของในหลวงล่ะคืออะไร?

PERSONALISED TOOLS

“คนเขาหาว่าฉันบ้าแผนที่” คือพระราชดำรัสที่พระองค์ตรัสไว้

ในหลวงทรงเห็นความสำคัญของแผนที่มาก และทรงรู้ว่าหากใช้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนที่จะสามารถแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากให้ประชาชนได้มากเกินกว่าที่ใครจะคาดคิด

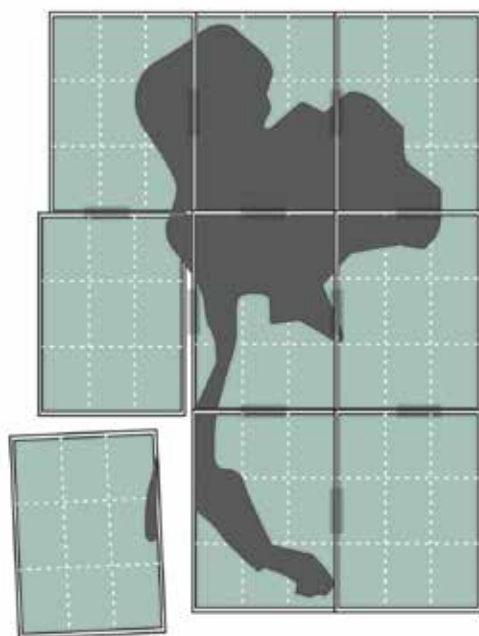
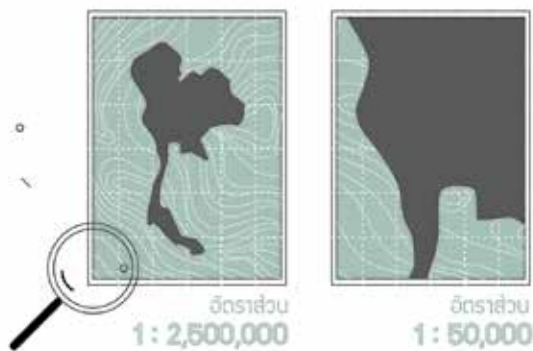
แล้วด้วยความทำงานของพระองค์นั้นกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ แผนที่นี้จึงต้องสามารถพาท่านไปแก้ปัญหาของประชาชนในแต่ละพื้นที่ให้ได้ ซึ่งแน่นอนว่าแผนที่ธรรมดาไม่น่าจะตอบโจทย์

ในหลวงจึงเริ่มสร้างแผนที่เฉพาะตัวขึ้นมา

ชาบูไรชั้นยอดย่อมพกพาอาวุธชั้นเยี่ยม

แต่ไม่ใช่ดาบทุกเล่มจะเหมาะกับชาบูไรทุกคน นักดาบที่ละเอียดลออจึงต้องรู้จักสร้างและเสาะหาดาบที่เข้ากับสไตส์การต่อสู้ของตน

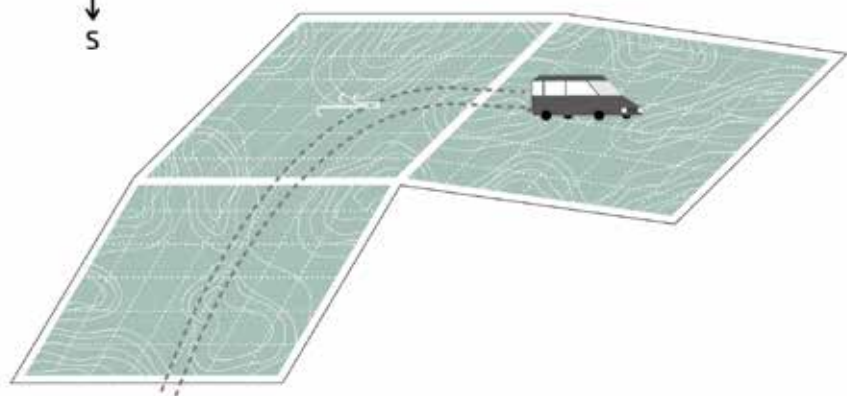
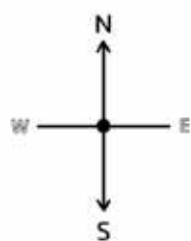
กว่าจะได้แผนที่ที่เหมาะสมกับการทรงงาน ในหลวงก็ทรงต้องสร้างมันขึ้นมาเองเช่นกัน

แผ่นที่กรมทหาร
ขนาด 5 x 12 m.

แผนที่ตั้งต้นของพระองค์นั้นเป็นของกรมแผนที่ทหาร มีขนาดมาตรฐาน 5 x 12 เมตร มาตราส่วน 1 : 50,000 ซึ่งถือว่าละเอียดมากแล้ว แต่จุดอ่อนของแผนที่แบบนี้คือมองได้เป็นบริเวณแคบมาก ไม่ครอบคลุมเหมือนเวลาเราดูแผนที่ในสมาร์ทโฟนแล้วซูมเข้าไปเยอะๆ แม้จะเห็นว่าตรงนั้นมีตึกหรือถนนอะไรอยู่บ้าง แต่แน่นอนว่าเราก็จะเห็นได้แค่ไม่กี่ตึกในบริเวณนั้น จนกว่าเราจะซูมออกมานั้นแหละ ถึงจะเห็นพื้นที่รอบๆ ได้กว้างขึ้น แต่แน่นอนว่าก็จะเห็นรายละเอียดน้อยลงไปเป็นธรรมดา

ด้วยความที่ทรงอยากได้แผนที่ที่มีความละเอียดสูง แต่ขณะเดียวกันก็อยากจะมีภาพมุมกว้างได้ด้วย ในหลวงจึงแก้ปัญหาด้วยวิธีที่ง่ายที่สุด แต่ก็ได้ผลที่สุด นั่นคือเอาแผนที่ความละเอียดสูงมาต่อเข้าด้วยกันเสียเลย ทำให้แผนที่ฉบับที่ทรงถือติดมือนั้นมีขนาดใหญ่มาก เพราะทรงนำแผนที่มาต่อกันถึง 9 แผ่น แต่พระองค์ก็ทรงหาวิธีพับจนได้ขนาดเหมาะสมถือได้สะดวก และพลิกออกมาดูได้ง่าย

หากอยากรู้ว่าใหญ่ขนาดไหน เอาเป็นว่าครั้งหนึ่งตอนเสด็จฯ ไป
ภาคเหนือ ในหลวงโปรดฯ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเข้าเฝ้าฯ ด้วยความ
รอบคอบ ผู้ว่าฯ ก็เตรียมแผนที่ไปด้วยเพื่อถวายรายงานเรื่องน้ำ เมื่อ
ทอดพระเนตรไปได้สักพักพระองค์ก็มีรับสั่งว่าแผนที่นี้ไม่เหมาะกับการ
ทำงาน เจ้าหน้าที่อาจจะดูแล้วไม่รู้เรื่อง จึงทรงหยิบแผนที่ของพระองค์
ขึ้นมาทางออกดู ก็ปรากฏว่าแผนที่นั้นใหญ่มากจนกางได้เต็มพื้นห้อง
เลยทีเดียว

UP-TO-DATE TOOLS

แต่แค่เพียงขนาดที่ใหญ่และรายละเอียดทางภูมิประเทศที่ชัดเจน ก็อาจจะยังไม่ตอบโจทย์การใช้งานทั้งหมด

การลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องทำให้ในหลวงทรงต้องปรับปรุงแผนที่ให้อัปเดตอย่างสม่ำเสมอ

ต้องเล่าก่อนว่า นอกจากแผนที่ภูมิประเทศแบบปกติแล้ว กรมแผนที่ทหารจะมีการจัดทำแผนที่ทางอากาศด้วย แต่ด้วยเทคโนโลยีสมัยนั้นกว่าจะทำแผนที่เสร็จสักแผ่นหนึ่งก็ใช้เวลานาน หลายครั้งภูมิประเทศแถบนั้นทั้งถนน เทือกเขา ร่องน้ำ บ้านเรือนต่างๆ ก็เปลี่ยนไปจนแทบไม่เหมือนในแผนที่ที่ทรงถืออยู่เลย

นั่นทำให้ในการเดินทางแต่ละครั้ง ในหลวงจะทรงตรวจสอบแผนที่ไปด้วยอยู่เสมอ สมเด็จพระราชินีทรงเล่าว่า ไม่ว่าจะเสด็จฯ ไปที่ไหน จะมีแผนที่วางอยู่ข้างพระองค์ตลอดเวลา ถ้าประทับเฮลิคอปเตอร์ ก็จะทอดพระเนตรสภาพพื้นที่จริงเทียบกับแผนที่ไปตลอดทาง และเมื่อถึงที่หมายก็จะพูดคุยอัปเดตข้อมูลในแผนที่นั้นกับชาวบ้าน ว่าชื่อหมู่บ้านแม่น้ำลำคลอง หรือถนน ตรงกับแผนที่ไหม หรือมีหมู่บ้านใดเกิดขึ้นมาใหม่บ้างหรือเปล่า

ครั้งหนึ่ง พระองค์เสด็จฯ ไปหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่จังหวัดนราธิวาส และได้สอบถามชาวบ้านว่าที่นี่ที่ไหน ชาวบ้านคนนั้นตอบว่าบ้านเจาะบากง ซึ่งปรากฏว่าไม่มีหมู่บ้านแห่งนี้ในแผนที่ ขณะเดียวกันอีกหมู่บ้านหนึ่ง ที่มีชื่อในแผนที่ แต่พอไปถึงกลับพบว่าไม่มีอยู่แล้ว เพราะชาวบ้านย้ายถิ่นฐานไปอยู่ใกล้กับถนนที่เพิ่งตัดใหม่กันหมด ในหลวงจึงปรับแก้แผนที่ทันที และรับสั่งให้นายทหารแผนที่จัดไว้ เพื่อนำไปแก้ไขให้ถูกต้องฉบับพิมพ์ ครั้งต่อไป

กล้องถ่ายรูปเป็นอีกหนึ่งอุปกรณ์ที่ในหลวงนำมาปรับแต่งแผนที่ ให้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้น โดยพระองค์ได้นำภาพภูมิประเทศที่ถ่ายเก็บไว้มาทำเป็นแผนที่ทางอากาศแบบง่าย ๆ วิธีการก็คือเวลาประทับเฮลิคอปเตอร์ พระองค์จะทรงถ่ายภาพพื้นที่แคว้นไว้หลาย ๆ ภาพ แล้วนำมาปะติดปะต่อเข้าด้วยกันด้วยสกอตช์เทป กลายเป็นแผนที่ทางอากาศที่อัปเดตและพอจะใช้วางแผนโครงการพัฒนาพื้นที่อย่างคร่าว ๆ ต่อไปได้

นั่นทำให้แผนที่ของในหลวงเป็นแผนที่ที่อัปเดตที่สุดในประเทศไทย

OPTIMISING TOOLS

พอได้แผนที่ที่เหมาะสมแก่การใช้งานแล้ว ก็ถึงเวลาเต็มสิ่งที่ทำให้แผนที่ของในหลวงพิเศษกว่าแผนที่ของใคร

นั่นก็คือข้อมูลของประชาชนในพื้นที่

หลายคนอาจจะเคยได้ยินคำพูดที่ว่า “เกิดเป็นคนต่างจังหวัดนั้น โชคดีกว่าเป็นคนกรุงเทพฯ เพราะมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับในหลวงมากกว่า” นี่ไม่ใช่คำพูดที่เกินเลยแม้แต่น้อย เพราะแต่ละปีในหลวงจะเสด็จฯ ไปเยี่ยมเยียนราษฎรตามพื้นที่ต่าง ๆ ในต่างจังหวัดเฉลี่ยปีละ 8 เดือน ด้วยกัน

และทุกครั้งจะทรงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เล่าปัญหาชีวิตของตัวเองให้ฟัง ซึ่งก็มีตั้งแต่ปัญหาเรื่องเงิน เรื่องโรงเรียน เรื่องสุขภาพ เรื่องการเกษตร หลังจากนั้นก็จะทรงแวะไปตามวัดวาอารามต่าง ๆ ซึ่งหัวข้อที่ไปพูดคุย นอกจากเรื่องธรรมะแล้ว ยังถือโอกาสสอบถามปัญหาของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ เพราะทรงทราบว่าพระสงฆ์ย่อมใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

ซึ่งข้อมูลจากประชาชน ข้าราชการ ข้าราชการบริพาร และผู้ใกล้ชิดจะถูกบันทึกลงในแผนที่แผ่นนี้

ทำให้นอกจากจะมีข้อมูลทางภูมิศาสตร์และข้อมูลการปกครองอย่างแผนที่ทั่วไปแล้ว แผนที่ของในหลวงยังมีข้อมูลสุขทุกข์ของประชาชนอยู่ในนั้นด้วย

และด้วยทุกชั้นตอนทีกล่าวนมา แผนที่ของในหลวงจึงกลายเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและความทุกข์ของประชาชนได้ในเกือบทุกพื้นที่ของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทุรกันดารหรือตกสำรวจขนาดไหนก็ตาม อย่างเช่นครั้งหนึ่งในหลวงเสด็จฯ ไปยังบ้านธิ หมู่บ้านเล็กๆ บนรอยต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ที่แทบไม่มีใครย่างกรายเข้าไป เมื่อมาถึงพระองค์ก็สอบถามความเป็นอยู่ของชาวบ้านจนได้ความว่าฝนไม่ตกที่หมู่บ้านแห่งนี้มาสามปีแล้ว ด้วยความห่วงใยของหมู่บ้านทำให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แทบจะเข้ามาไม่ถึง

เมื่อทราบสถานการณ์ทั้งหมดในหลวงก็ถามชาวบ้านถึงถนนหนทางข้างหน้าเพื่อจะเดินต่อไปหาเขา แต่ชาวบ้านก็กราบทูลว่าไม่สามารถเดินต่อไปได้แล้ว เมื่อได้ยินดังนั้น พระองค์ก็ทรงก้มลงดูแผนที่สักพัก แล้วรับสั่งว่า “เดี๋ยวตามฉันมา” จากนั้นก็พาชาวบ้านเดินลงห้วยตัดตึงนำไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงชายเขา และรับสั่งให้ชาวบ้านสร้างอ่างเก็บน้ำตรบบริเวณนี้

หากจะถามว่าในหลวงรู้เรื่องราวทุกอย่างได้อย่างไร ก็คงจะไม่เกินไปนักหากจะบอกว่า ทรงรู้ได้จากแผนที่ของพระองค์นั่นเอง

KEYS OF SUCCESS

- **หาอาวุธที่เหมาะสมมือ**
ใช้เครื่องมือที่เราถนัดและเหมาะกับงาน
- **มีอุปกรณ์เสริม**
ถ้าเครื่องมือที่มีไม่ตอบโจทย์ก็ต้องหาตัวช่วย
- **เตรียมพร้อมก่อนใช้งาน**
หาข้อมูล ทำทุกอย่างให้พร้อมก่อนลงมือใช้จริง
- **อัปเดตตลอดเวลา**
ปรับปรุงและแก้ไขความผิดพลาดเพื่อการใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพ
ในครั้งต่อไป

03

จะนำใคร
ต้องได้ใจคน

คุณคิดว่าคุณสมบัติของผู้นำที่ดีต้องมีอะไรบ้าง
ความสามารถในการทำงาน? ความน่าเชื่อถือ? การตัดสินใจที่เฉียบ
ขาด? หรือวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล?

ทั้งหมดทุกข้อที่ว่ามานั้นล้วนแต่เป็นคุณสมบัติของผู้นำที่ดีทั้งสิ้น
แต่ยังมีอีกหนึ่งข้อที่ผู้นำจะขาดไปไม่ได้

นั่นก็คือการเข้าถึงใจของผู้คนรอบกาย

และสำหรับในหลวงแล้ว สิ่งนั้นคือการเข้าถึงหัวใจของประชาชน

ในหลวงทรงให้ความสำคัญกับคนมาก เราจึงได้ยินเรื่องราวมากมาย
เกี่ยวกับความเมตตาและความเป็นกันเองของพระองค์ ซึ่งทำให้ทรงเป็นที่รัก
จากทั้งชาวบ้านและข้าราชการบริพาร อย่างเช่นครั้งหนึ่งทรงได้ยินเจ้าหน้าที่-
ตำรวจบนถนนวิภาวดีว่าหิว เพราะต้องเข้าเวรกะดึก จึงพระราชทานตู้เย็นมาให้
เพื่อเก็บอาหารไว้กินเวลาปฏิบัติหน้าที่ยามค่ำคืน

หรือครั้งหนึ่งช่วงปีใหม่ พ.ศ.2516 ในหลวงก็ทรงวิฑูรย์ไปที่สำนักงาน
เขตการทางพิเศษโลก เพื่อพระราชทานพรปีใหม่ให้แก่พนักงานที่นั่นที่ทรง
ทราบมาว่าทำงานได้อย่างดีเยี่ยม

หรืออีกครั้ง ตอนที่เสด็จฯ ไปเยี่ยมชาวเขาทางภาคเหนือ แล้วมี
ผู้ใหญ่บ้านชาวสืขอรอบทูลชวนให้ไปเยี่ยมบ้าน ในหลวงก็เสด็จฯ ไปตาม
คำชวน และเสวยเหล้าที่ผู้ใหญ่บ้านรินถวายในถ้วยที่ดูไม่ค่อยสะอาดนัก

แม้จะมีผู้คัดค้านด้วยความเป็นห่วง แต่พระองค์ก็รับสั่งว่า “ไม่เป็นไร แอลกอฮอล์เข้มข้น เชื่อโรคตายหมด”

ความใส่ใจ ความมีเมตตา และทำที่ที่เรียบง่าย สบายๆ ไม่มีพิธีรีตองมากมายเช่นนี้เอง ที่ทำให้ทุกคนล้วนประทับใจเมื่อได้พบพระองค์

แต่กับพื้นที่ภาคใต้นั้น ทุกอย่างดูจะต่างออกไป

ในหลวงทรงใส่ใจปัญหาในภาคใต้มาก เพราะพื้นที่นี้มีทั้งปัญหาความยากจน ปัญหาที่ดินทำกิน ไปจนถึงปัญหาการสื่อสารระหว่างประชาชนกับหน่วยราชการ ซึ่งมีที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นภาษาหรือศาสนา ทำให้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สมัยนั้นรู้สึกว่าเป็นชาวมลายูซึ่งมีวัฒนธรรมใกล้เคียงกันมากกว่า และเรียกขานคนไทยในพื้นที่อื่นเป็นภาษายาวีว่า คนซีแย หรือ คนสยาม

ครั้งแรกๆ ที่เสด็จฯ ลงพื้นที่ภาคใต้ในหลวงเองก็ถูกเรียกขานว่า ‘รายอซีแย’ หรือกษัตริย์ของชาวสยาม

แม้บรรยากาตที่นั่นจะเต็มไปด้วยความรู้สึกแปลกแยก แต่ปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นเรื่องสากลยิ่งกว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังนั้นในก้าวแรก ในหลวงจึงเริ่มเปิดใจกับชาวใต้ เพื่อขจัดคำว่าพวกเขาให้หายไป เหลือเพียงคำว่า พวกเรา

พระองค์เริ่มด้วยขั้นตอนง่ายๆ อย่างการคุยกัน

ในหลวงโปรดฯ ให้สร้างพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ขึ้นที่จังหวัดนราธิวาส และทรงตัดสินใจลงเรียนภาษายาวี โดยโปรดฯ ให้ล่ามประจำพระองค์ไปซื้อพจนานุกรมไทย-มลายูมาเล่มหนึ่ง แล้วก็เริ่มฝึกจากคำที่ได้ยินล่ามแปลบ่อยๆ อย่างเช่นคำว่า ซาเกะปอลลอ แปลว่า ปวดหัว หรือ ปาจี แปลว่า ทาก แถมยังโปรดฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณฯ มาเรียนยาวีกันด้วย

แต่แค่พูดกันรู้เรื่องอย่างเดียวคงยังไม่พอ สำหรับในหลวงแล้วความรู้สึกใกล้ชิดกันอาจเริ่มได้จากความเป็นคนบ้านเดียวกัน ทำให้บางครั้งพระองค์ก็เสด็จฯ ด้วยพระบาทไปเยี่ยมเยียนพูดคุยกับชาวบ้านที่ป่วยถึงบ้าน หรือบางครั้งก็เสด็จฯ ไปเยี่ยมชาวบ้านที่มัลลิด พร้อมบอกว่าพระองค์ก็มีบ้านที่นี่เหมือนกัน มีปัญหาอะไรก็แวะเวียนไปพูดคุยกันได้

เมื่อทำความคุ้นเคยกับคนใกล้ๆ แล้ว พระองค์ก็ออกเดินทางไปพบปะประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ แม้ว่าจะเป็นที่ที่ลำบากและอันตรายแค่ไหนพระองค์ก็จะพยายามไปให้ถึง อย่างครั้งหนึ่งที่เสด็จฯ ไปอำเภอบาเจาะ ซึ่งเคยได้ชื่อว่าอันตรายสุด ๆ เพราะมีโจรผู้ร้ายชุกชุมถึงขนาดสถานีตำรวจยังโดนบุก แต่ในหลวงก็ยังเสด็จฯ ไปเกือบตลอด แถมบางครั้งก็ไปกลางดึก ไม่เกรงกลัวต่ออันตรายเลย

เส้นทางที่เสด็จฯ ไปก็มีสภาพย่ำแย่ชนิดที่ไม่มีใครคิดว่าจะไปต่อได้ อย่างตอนที่เสด็จฯ ไปอำเภอสือริณ จังหวัดนราธิวาส ระหว่างทางก็พบว่า

สะพานข้ามแม่น้ำสายบุรีโดนน้ำท่วมพัดเสียหายหมด จนมีผู้กราบทูล
ให้กลับเพราะไปต่อไม่ได้ ครั้นทรงวิฑูรย์ไปตามยังจุดรับเสด็จ เจ้าหน้าที่ก็ตอบ
กลับมาว่าตรงนั้นมีชาวบ้านมารอรับเสด็จประมาณพันคน ในหลวงจึง
ตัดสินใจให้ขบวนรถลุยน้ำที่เชี่ยวและสูงเกินครึ่งตัวรถไปยังจุดรับเสด็จ จนทรง
เปียกปอนไปทั้งตัว ด้วยคิดว่า เมื่อชาวบ้านมารอเรา เราก็คงไป

การยืดอกตัวเองให้น้อยลง คิดถึงคนอื่นให้มากขึ้นอย่างนี้ ทำให้
ในหลวงทรงเป็นที่รักได้ไม่ยากเลย

นอกจากความใกล้ชิดและความทุ่มเทของในหลวงเพื่อประชาชน
ภาคใต้แล้ว อีกหนึ่งหัวใจสำคัญที่ทำให้พระองค์เปิดใจกับชาวบ้านที่
ได้สำเร็จ คือ การยอมรับในตัวตนของเขา

**เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างมากขึ้น ในหลวงจึงทรงเริ่มศึกษา
คัมภีร์อัลกุรอาน**

ในปี 2505 พระองค์ทรงได้รับคัมภีร์อัลกุรอานเล่มหนึ่งจากกงสุล
ซาอุดีอาระเบีย ก็เกิดความคิดจะแปลเป็นภาษาไทยขึ้นมาด้วยทรงอยาก
ให้คนไทยเข้าใจความหมายของคัมภีร์อย่างถูกต้องแม่นยำ จึงทรงมอบหมาย
ให้จุฬาราชมนตรีแปลจากต้นฉบับภาษาอาหรับโดยตรง

ครั้นแปลเสร็จ ก็รับสั่งให้นำไปพระราชทาน โดยทรงย้าให้ราชเลขา-
ธิการห่อพระคัมภีร์ด้วยผ้าเขียวพับสวย ๆ เพราะนี่เป็นคัมภีร์สูงสุดของ

พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ ตั้งอยู่บนเขาตันหยง ริมทะเล จังหวัดนราธิวาส เป็นเขาเดี่ยวๆ สูงราว 100 ฟุต ที่เชิงเขามีหาดทราย รอบพระตำหนักฯ รายล้อมไปด้วย บ้านเรือนของชาวมุสลิม มัสยิด โรงเรียน สถานีนามัย รวมไปถึงศูนย์ทดลองเกษตร เดิมพื้นที่ส่วนหนึ่งของพระตำหนักฯ เป็นสุสานของชาวมุสลิม ซึ่งพอสร้างเสร็จก็โปรดให้รักษาพื้นที่เอาไว้ โดยรับสั่งให้ปลูกต้นเฟื่องฟ้าเป็นแนวเพื่อแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน เวลาที่ในหลวงเสด็จฯ ก็จะทรงเรียกชาวบ้านเขาตันหยงทั้งหมดมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่อยู่ในกุโบร์

ศาสนา ที่แม้แต่ชาวมุสลิมเองก็ต้องชำระร่างกายให้สะอาดปราศจากสิ่งอันเป็นมลทินเสียก่อนจึงจะสัมผัสได้

จะเห็นได้ว่าทรงพิถีพิถันกับรายละเอียดแม้จะไม่ใช่วิทยาศาสตร์ที่ยึดถือก็ตาม สิ่งนี้แสดงถึงความใส่ใจ อีกทั้งยังเป็นการให้เกิดคติซึ่งกันและกันอีกด้วย

ที่นี่ เมื่อเข้าถึงใจประชาชนได้แล้วได้เวลาลงมือแก้ปัญหาเสียที
ป่าพรุ คือตัวการสำคัญของเรื่องนี้

ในจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ป่าพรุอยู่ถึงสามแสนไร่ จากจำนวนประมาณสี่แสนไร่ทั่วประเทศ ด้วยความที่ป่าพรุเป็นแอ่งน้ำซึ่งธรรมชาติทำให้ประชาชนที่นี่มีที่ดินสำหรับเพาะปลูกทำมาหากินไม่เพียงพอต่อความต้องการ

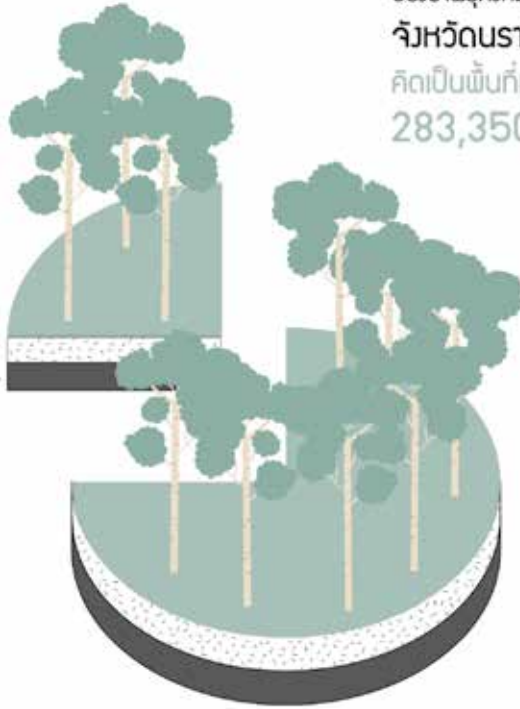
ในหลวงจึงทรงคิดว่า หากจัดการน้ำในพรุได้ชาวบ้านก็จะมีพื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้น

เมื่อศึกษาในระยะหนึ่ง พระองค์ก็ทรงพบว่านอกจากเรื่องน้ำท่วมแล้ว สภาพดินที่เป็นกรดจัดของนราธิวาสก็ทำให้ดินเปรี้ยวจนปลูกพืชไม่ขึ้น พระองค์จึงทรงสร้างพื้นที่ทดลองแก้ปัญหาดินเปรี้ยวขึ้นที่ศูนย์ศึกษาฯ พิกุลทอง มีการลงสำรวจพื้นที่ที่มีปัญหาหนักเช่น บ้านโคกอิฐ-โคกโน ที่เดินทางลำบากเพราะเป็นเกาะในป่าพรุ แต่ก็ประทับใจ

3/4

ขอบป่าพรุทั้งหมดอยู่ที่
จังหวัดนราธิวาส

คิดเป็นพื้นที่เท่ากับ
283,350 ไร่

ข้อมูลจากกองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน เมื่อปี 2525 รายงานว่า ป่าพรุทั่วประเทศมี 400,000 ไร่ พบในจังหวัดนราธิวาส 283,350 ไร่ นครศรีธรรมราช 76,875 ไร่ ชุมพร 16,900 ไร่ สงขลา 5,545 ไร่ พัทลุง 2,786 ไร่ ปัตตานี 1,127 ไร่ และตรัง 11,980 ไร่ ส่วนจังหวัดที่พบเล็กน้อย ได้แก่ สุราษฎร์ธานี ตรัง กระบี่ สตูล ระยอง จันทบุรี เชียงใหม่ (อ.พร้าว) และจังหวัดชายทะเลอื่น ๆ

และมีชาวบ้านช่วยกันเข็นเรือเข้าไปถึงหมู่บ้าน บางครั้งก็ถึงขั้นลุยลงไป
ในพрудึงถึงเอวเพื่อให้รู้สภาพป่าพรุ กระทั่งทรงชิมน้ำในนั้นเพื่อทดสอบ
ความเปรี้ยวของดิน

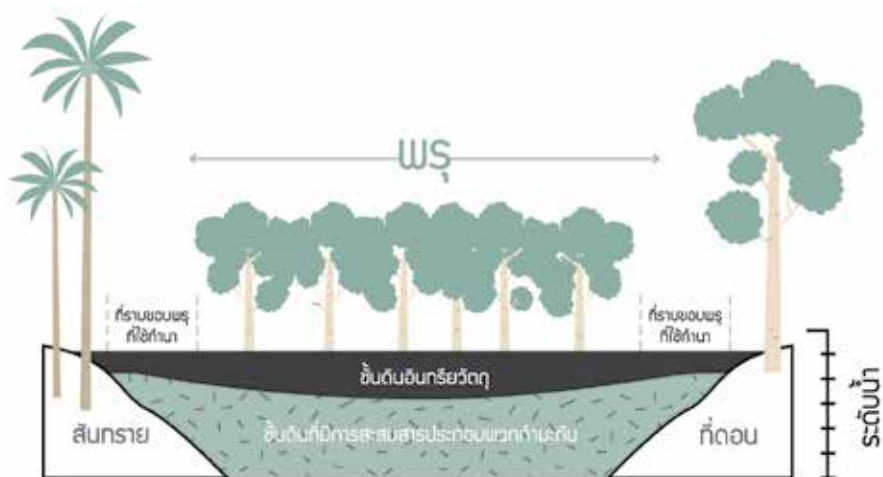
ทรงทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจ เพื่อให้ชีวิตชาวบ้านที่นั่นดำเนินไปอย่าง
เป็นปกติสุขให้ได้

จนวันหนึ่งก็ถึงเวลาที่จะนำผลการทดลองไปใช้ในพื้นที่จริงที่บ้าน
โคกอิฐ-โคกใน ก็ปรากฏว่าได้ผลดีเกินคาด พระองค์มีความสุขอย่างยิ่งเมื่อ
ได้เห็นภาพทุ่งนาเหลืองอร่าม ถึงกับตรัสว่า “เราเคยมาโคกอิฐ-โคกใน ตรงนั้น
ทำนาได้แค่ 5 ถึง 10 ถัง แต่ตอนนี้ได้ถึง 40-50 ถัง อันนี้ดีเป็นชัยชนะ”

**เพราะนอกจากชาวบ้านจะไม่ต้องซื้อข้าวกินแล้ว วันนี้นั่งสามารถ
ขายข้าวได้อีกด้วย**

ตลอดเวลาหลายสิบปีที่ในหลวงทรงเข้ามาทุ่มเทช่วยแก้ไขปัญหา
ของชาวบ้านในภาคใต้ หลายๆ อย่างก็เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น จากเดิม
ที่ไม่มีอะไรเลย แต่วันนี้กลับมีทั้ง โรงพยาบาล โรงเรียน แหล่งน้ำ ที่เพาะปลูก
ถนน กระแสไฟฟ้า และอื่นๆ อีกมาก

เช่นเดียวกับความรู้สึกของผู้คนที่เปลี่ยนไป อย่างเมื่อครั้งที่เสด็จฯ
กลับจากอำเภอบางตอง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นทางที่ลำบากมากเพราะเป็นภูเขา

และมีหลุมบ่อตลอดทาง และระหว่างเดินทางฟ้าก็เริ่มมีดลงเรื่อย ๆ จนดูเป็นอันตรายต่อการเดินทาง

เมื่อชาวบ้านในบริเวณนั้นได้ข่าวก็รีบเดินทางมาเฝ้าฯ ทันทิ โดยแต่ละคนนำตะเกียงและเทียนมาจุดให้เกิดแสงไฟส่องสว่างเป็นทางเสด็จฯ

ในหลวงและสมเด็จพระราชินีเห็นดั่งนั้นก็ทรงแวงลงมาทักทาย พูดคุยกับชาวบ้าน ขบวนเสด็จฯ จึงเคลื่อนที่ไปได้ช้ามาก กว่าทั้งสอง พระองค์จะถึงพระตำหนักก็เป็นเวลาตีห้าครึ่งของวันรุ่งขึ้น ใช้เวลาเดินทางทั้งสิ้นยาวนานกว่า 12 ชั่วโมง

แม้จะเป็นเส้นทางสายเดิม แต่วันนี้ความรู้สึกของประชาชนที่นี้ กลับต่างออกไป เพราะในหลวงทรงเข้ามาเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของคนไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปอย่างสิ้นเชิง

ทุก ๆ เดือนกันยายนของเมื่อหลายสิบปีก่อนจะเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านที่นี้รอคอย เพราะนั่นคือเวลาที่ในหลวงจะเสด็จฯ มาประทับที่ภาคใต้

คำพูด ‘รายอซีแย’ ที่เคยติดปากคนในพื้นที่ ก็เปลี่ยนไปกลายเป็นคำว่า ‘รายอกีตอ’

ที่แปลว่า ‘กษัตริย์ของเรา’

KEYS OF SUCCESS

- ยอมรับในความต่าง
แตกต่างกันเป็นเรื่องธรรมชาติ ถ้ายอมรับในตัวเขาได้ เขาก็ยอมรับในตัวเราเช่นกัน
- ใจเขาเป็นหลัก ใจเราเป็นรอง
คิดถึงใจคนอื่นให้มากกว่าตัวเราเอง แล้วใครจะไม่รักเราได้ลงคอ

04

ลงทุนกับสิ่งที่มีค่าที่สุด

สิ่งที่มีค่ามากที่สุดสำหรับประเทศนี้คืออะไร?

เชื่อว่าแต่ละคนคงใช้เวลาคิดกันนานหน่อย เพราะคำตอบที่นึกได้อาจไม่ใช่สิ่งที่มีค่าที่สุดสำหรับทุกคนในประเทศจริง ๆ

แต่สำหรับในหลวงแล้ว คำตอบของคำถามนี้คือ น้ำ

ด้วยความที่น้ำเป็นทรัพยากรจำเป็นที่ต้องใช้กับทุกกิจกรรมของชีวิต ตั้งแต่การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ไปจนถึงการใช้งานในภาคธุรกิจ เช่น ร้านค้าหรืออุตสาหกรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาคการเกษตรที่เรียกว่าขาดไม่ได้ หากเปรียบประเทศเป็นบริษัท น้ำก็คงไม่ต่างอะไรจากเงินทุนที่คอยหล่อเลี้ยงธุรกิจส่วนต่าง ๆ ให้เดินหน้าต่อไปได้

แต่แน่นอนว่าทรัพยากรบนโลกนี้มีอยู่อย่างจำกัด น้ำที่เรามีก็ต้องการการลงทุนและบริหารจัดการไม่ต่างจากเม็ดเงินในธุรกิจ

สมดุล

ปัญหาของน้ำนั้นไม่ใช่เรื่องกำไรขาดทุนเหมือนกับตัวเงิน แต่คือการจัดสรรให้ในแต่ละพื้นที่มีน้ำอย่างพอดี เพราะจากการไปเยี่ยมเยียนประชาชนหลายพื้นที่ ในหลวงพบว่าความไม่สมดุลของน้ำคือปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก พื้นที่บางแห่งที่น้ำขาดดุลก็จะแห้งแล้ง แต่บางแห่งมีน้ำเกินดุลก็เกิดอุทกภัย หรือบางพื้นที่ก็เจอทั้งปัญหาน้ำขาดดุลจนแล้ง และเกินดุลจนท่วมสลับกันไปมาอย่างน่าอัศจรรย์

โครงการจัดการน้ำจึงถือกำเนิดขึ้น โดยเริ่มต้นครั้งแรกในสถานที่ที่คงไม่มีใครนึกว่าจะมีปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำ อย่างที่บ้านเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เมื่อพูดถึงพื้นที่ขาดแคลนน้ำ หลายคนคงนึกถึงภาคอีสานกันเป็นอันดับแรก ด้วยสภาพที่เป็นพื้นดินแตกระแหงสุดแห่งแล้ง แต่ความจริงแล้วปัญหานี้มีอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ เพราะการขาดแคลนน้ำนั้นไม่ได้หมายความว่าเฉพาะแค่ความแห้งแล้ง แต่ยังรวมไปถึงภาวะที่น้ำเค็มไหลเข้ามาแทนที่น้ำจืดจนไม่สามารถนำน้ำไปใช้งานได้อีกด้วย

ชาวบ้านเขาเต่าก็ประสบปัญหาน้ำขาดแคลนจากน้ำทะเลหนุนแบบนี้
จนต้องเดินหาน้ำจืดมาจากพื้นที่ที่ห่างไกลออกไปเพื่อนำมาใช้ในหมู่บ้าน

ในหลวงมีโอกาสนับรุดแวะเวียนไปที่นี้อยู่เสมอ ด้วยความที่อยู่ใกล้
กับวังไกลกังวล จึงมีพระราชดำริว่าจะสร้างอ่างเก็บน้ำเขาเต่าขึ้น ด้วยการ
สร้างคันดินเพื่อกั้นน้ำทะเลไม่ให้ไหลเข้ามาในคลองน้ำจืด และยังสามารถ
เก็บน้ำฝนเอาไว้ใช้ได้อีกด้วย

แต่อธิบดีกรมชลประทานในขณะนั้นไม่เห็นด้วย เพราะมองว่า
สุดท้ายแล้วน้ำที่กักเก็บไว้จะกลายเป็นน้ำกร่อยใช้ประโยชน์ไม่ได้ จึงเสนอ
โครงการสร้างเขื่อนที่ใช้งบประมาณหนึ่งล้านบาทแทน

แต่ในหลวงทรงตัดสินใจทำตามวิธีของพระองค์ โดยพระราชทาน
เงินส่วนพระองค์หกหมื่นบาท และรับสั่งว่า “หกหมื่นบาทก็ถือว่าไม่น้อย
แต่ถ้าทำได้ประโยชน์ดี ก็นับว่าเป็นประโยชน์มหาศาล ถ้าทำแล้วก็ได้
ประโยชน์ ก็ยังไม่เสียหายมากนัก และเงินงบประมาณไม่ได้เสียเลย”

และก็คงเหมือนนักลงทุนหน้าใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์ เพราะเมื่อ
ใช้การไปสักพักน้ำในอ่างเก็บน้ำก็กลายเป็นน้ำกร่อยจริงๆ อย่างที่อธิบดี

กรมชลฯ พุด สุดท้ายพระองค์ก็ต้องให้กรมชลประทานเข้ามาช่วยปรับปรุง และสร้างอ่างเก็บน้ำแห่งใหม่ตั้งอยู่ไกลออกไปจากหมู่บ้าน เพื่อให้ส่งน้ำจืดกลับมา ส่วนอ่างเก็บน้ำเขาเต่าก็ใช้เป็นที่เลี้ยงปลาในกระชังของชาวบ้านแทน

แม้โครงการอ่างเก็บน้ำเขาเต่าจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นและบทเรียนสำคัญที่จะนำไปสู่โครงการอื่นๆ ในอนาคต

หลังจากนั้นในหลวงก็ทรงศึกษาการทำชลประทานมากขึ้น ทั้งเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ชลประทานที่ตามเสด็จ ศึกษาจากตัวอย่างทั้งในและต่างประเทศ หรือถ้ามีจุดไหนที่ทรงเสนอแล้วเจ้าหน้าที่ชลประทานทักท้วงก็จะรับฟัง ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้ท่านชำนาญเรื่องการจัดสรรน้ำมากขึ้นเรื่อย ๆ

คุ่มค่า

หนึ่งในหลักการสำคัญที่ในหลวงทรงยึดถือเมื่อพูดถึงการจัดสรรน้ำก็คือ ความคุ้มค่า

เพราะเงินที่จะใช้นั้นเป็นงบประมาณของประเทศ ดังนั้นเวลาที่ใครมากราบทูลขอให้ทรงสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนพระองค์จะทรงซักถามโดยละเอียด ว่าสร้างแล้วจะเลี้ยงไร่นาไปได้นานแค่ไหน สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากน้อยเพียงใด พร้อมกันนั้นก็ทรงทำแผนทั้งระยะสั้นและยาวเพื่อให้จัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ซึ่งหากพิจารณาแล้วพบว่าคุ้มค่า ในหลวงจะทรงรีบลงมือทันที ไม่มีรอช้า

นั่นเพราะค่าเสียโอกาสคืออีกหนึ่งปัจจัยความคุ้มค่าที่ทรงพิจารณา เราจะเห็นว่าแม้บางโครงการจะต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และอาจมีมูลค่าสูง หากเทียบกับการทำประกวดราคา ที่อาจต้องใช้เวลาดำเนินการนานกว่าแต่ได้โครงการที่งบประมาณไม่สูงเท่า ในหลวงก็จะทรงเลือกทางที่คุ้มค่า ไม่ใช่ในทางตัวเลข แต่คือคุ้มค่ากับความสุขของประชาชน

เพราะถ้าเลือกประกวดราคา เราอาจได้โครงการที่ราคาถูกกว่า แต่ก็ต้องใช้เวลา แล้วในเมื่อปัญหายังดำเนินอยู่ รัฐบาลก็ต้องจ่ายค่าเยียวยาให้ชาวบ้านที่ประสบภัย รวมทั้งความทุกข์ของประชาชนก็จะดำเนินไปอีกหนึ่งหรือสองปี จนกว่าการประกวดราคาจะสิ้นสุด

นั่นทำให้ชาวบ้านเสียโอกาสที่จะมีความสุข

แต่ถ้าเรายอมจ่ายแพง แม้จะขาดทุนในปีแรก แต่เราก็จะได้กำไรคืนกลับมาเป็นความสุขของประชาชน

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดคือโครงการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

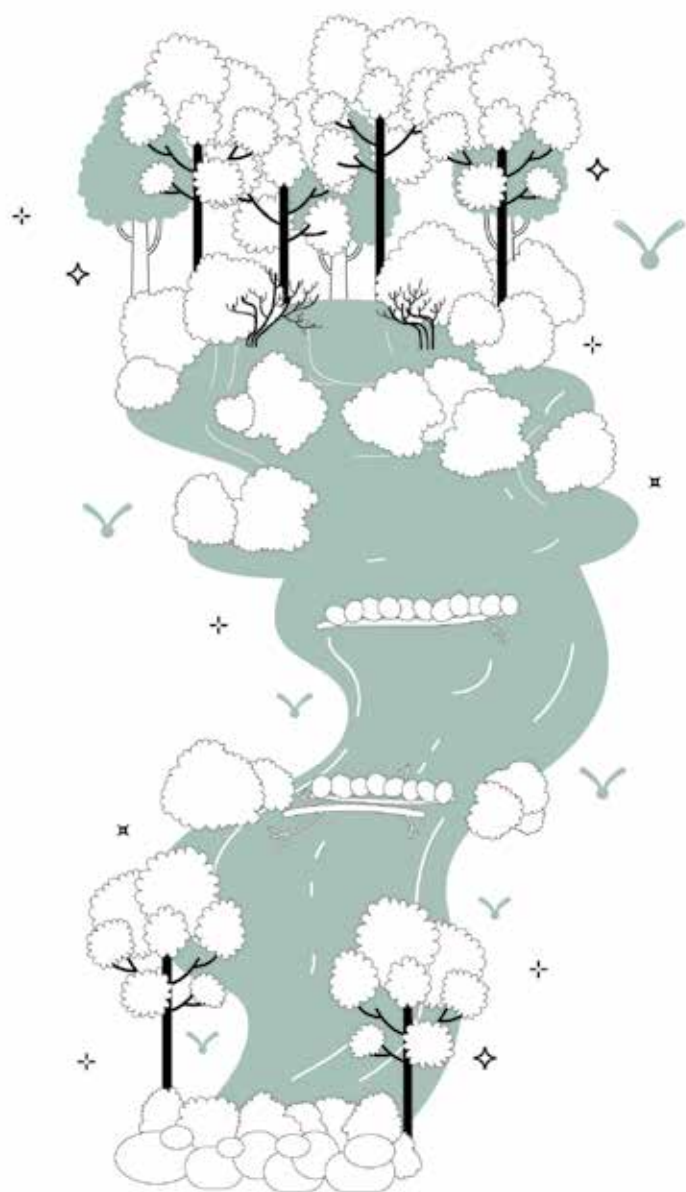
สมัยก่อนชาวบ้านบริเวณลุ่มแม่น้ำป่าสักมักประสบปัญหาเรื่องการเกษตร พอถึงหน้าน้ำ น้ำก็มามาก แต่พอถึงหน้าแล้งก็แล้งสุดขีด ในหลวงจึงสั่งการไปยังกรมชลประทานให้หาทางแก้ปัญหานี้ ด้วยการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บและระบายน้ำ แม้จะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการร่วมสองหมื่นล้าน แต่ถ้าเทียบกับความเสียหายและค่าเยียวยาปีละเกือบหมื่นล้านแล้วก็ถือว่าคุ้มค่า

**แต่กับบางโครงการ พระองค์ก็แทบไม่ต้องใช้งบประมาณเลย
เพียงแค่ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ตัวเองมีอยู่มาบริหารจัดการให้เกิด
ประสิทธิภาพสูงสุดก็เพียงพอ**

อาทิการสร้างฝายชะลอน้ำ หรือ check dam ที่เป็นส่วนสำคัญ
ในการฟื้นฟูป่าของในหลวง

หลักการของการฟื้นคุณภาพป่าคือต้องสร้างความชุ่มชื้นแก่พื้นที่
ให้มากที่สุด ในหลวงจึงให้เจ้าหน้าที่หาร่องห้วยต่างๆ แล้วสร้างอ่างเก็บน้ำ
เล็กๆ ไว้เหนือร่องห้วยเหล่านี้ จากนั้นก็สร้างฝายชะลอน้ำเพื่อกักน้ำไว้เป็น
ชั้นๆ แบบง่ายๆ ด้วยวัสดุที่หาได้แถวนั้น ไม่ว่าจะเป็นกิ่งไม้ ก้อนหิน ฯลฯ
เมื่อน้ำไหลช้าลงเพราะถูกอ่างเก็บน้ำและฝายกักไว้ ก็ทำให้น้ำซึมลงในดิน
มากขึ้น ความชุ่มชื้นก็กลับมา ป่าก็ฟื้นคืน

นอกจากนั้นฝายที่สร้างง่าย ๆ นี้ก็ยังช่วยกักให้เมล็ดพันธุ์พืชมาติด
จนหยั่งรากเติบโตเป็นต้นใหญ่ได้อีกด้วย ครั้นพอมีสภาพน้ำ ทั้งป่าก็กลายเป็น
พื้นที่ช่วยเก็บน้ำ เรียกได้ว่าในหลวงใช้กลไกธรรมชาติให้ทำงานโดยแทบ
ไม่ต้องลงงบประมาณหรือลงแรงมากมายอะไรเลย

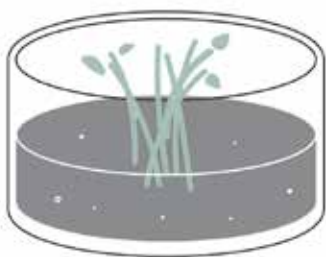

หรือใครจะคิดว่าปัญหาน้ำเสียจะแก้ได้ด้วยเครื่องมือง่ายๆ อย่าง
ผักตบชวา

เรื่องก็คือ ตอนนั้นน้ำในบึงมักกะสันที่มีพื้นที่ประมาณ 103 ไร่
เกิดเน่าเสียแทบทั้งหมด ก่อให้เกิดความเดือดร้อนตามมาอีกมาก ด้วยความ
ที่น้ำในบึงนี้จะไหลลงสู่คลองลาดพร้าวและกระจายไปทั่วเมือง

ในหลวงทรงเข้ามาดูแลปัญหานี้และพบว่าผักตบชวา วัชพืชที่ไม่มี
ใครเห็นค่า มีคุณสมบัติช่วยกรองน้ำและดูดซับความสกปรกออกจากน้ำได้
หลังจากทดลองกับบ่อน้ำทิ้งที่สวนจิตรลดาจนเห็นผลว่าทำได้จริง พระองค์
ก็นำไอเดียนี้ไปดำเนินการ

วิธีการก็คือ พอนำผักตบชวาไปลงน้ำที่บึงมักกะสัน ผ่านไป 40 วัน
ผักตบจะขยายพันธุ์เป็นสามเท่า ให้น้ำไม่ใ้ใสมากันเป็นคอกผักตบชวา แล้ว
ผักตบจะทำหน้าที่ดูดซับความสกปรกออกจากน้ำเอง จากนั้นทุก ๆ สิบวัน
จะต้องดึงต้นแก่ออกไปทิ้งทำปุ๋ย เพื่อให้ต้นใหม่ขึ้นมาดูดซับต่อ และให้กอ
ผักตบไม่หนาแน่นเกินไปจนแสงแดดส่องไม่ถึงได้น้ำ

พอทดลองแบบนี้ไปได้สักระยะก็ปรากฏว่าน้ำในบึงมักกะสันเริ่ม
ใสขึ้น เริ่มมีปลามาอาศัยอยู่ รวมทั้งมีพืชพันธุ์อื่นๆ เจริญเติบโต ทั้งผักบุ้ง
ผักกระเฉด เห็นดังนี้ในหลวงก็โปรดฯ ให้นำเครื่องพ่นอากาศเข้ามาช่วยเติม
ออกซิเจนในน้ำ ผลคือ น้ำสะอาดขึ้นแบบไม่ต้องสร้างโรงงานบำบัดน้ำเสีย
มูลค่ากว่าสองร้อยล้านบาทเลย

จะเห็นว่าความคุ้มค่าที่ในหลวงทรงคำนึงถึง ไม่ใช่การใช้งบประมาณ
ทุ่มลงไปเพื่อแก้ปัญหา หรือประหยัดเงินลงทุนเสียจนอึดอัด แต่คือ
การพิจารณาความเหมาะสม นำปัจจัยต่างๆ มาชั่ง ตวง วัด ถ้าโปรเจกต์ใด
ต้องการบวมมากก็ทุ่มมาก โปรเจกต์ใดมีต้นทุนดีอยู่แล้วก็จัดสรรให้ดี

นั่นจึงเรียกว่าความคุ้มค่า

กสบวงจร

ถ้าในเมื่อประเทศไทยมีพื้นที่ที่ทั้งแห้งแล้งและน้ำท่วม แล้วทำไมเราถึงไม่เก็บน้ำที่เคยท่วมเอาไว้ใช้ตอนหน้าแล้งซะเลยละ

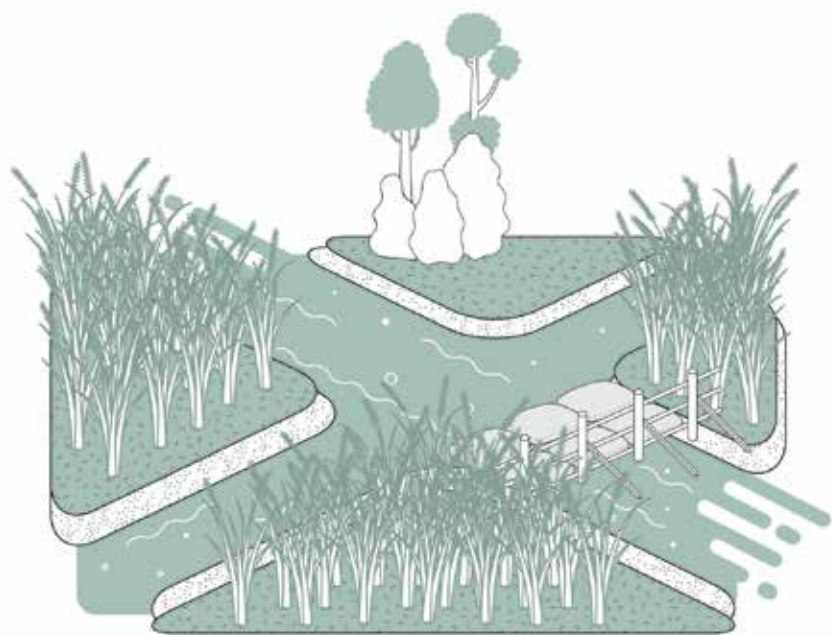
จากแรงบันดาลใจเมื่อครั้งทรงพระเยาว์ ที่ในหลวงทรงสังเกตการเคี้ยวอาหารของลิง ว่าถ้าเราส่งกล้วยให้ลิงจะรีบปอกเปลือกเอากล้วยนั้นเข้าปากไปเก็บไว้ในกระพุ้งแก้มจนเต็ม แล้วค่อยทยอยเอาออกมาเคี้ยวและกลืนทีหลัง

แล้วโครงการแก้มลิงก็ถือกำเนิดขึ้น

โดยใช้หลักการเดียวกับการเก็บอาหารของลิงก็คือ เราจะสร้างพื้นที่เก็บกักน้ำไว้ตามจุดต่าง ๆ เมื่อน้ำหลากเราก็กั้นน้ำเข้าพื้นที่เพื่อป้องกันน้ำท่วม และเมื่อน้ำแล้งก็สามารถนำน้ำที่เก็บไว้มาใช้ได้ หรืออาจใช้ระบายลงในคลองเพื่อทำให้น้ำเน่าเสียเจือจางลงก็ได้

เรียกว่าเพียงโครงการเดียวก็สามารถบริหารจัดการน้ำได้ครบวงจร

หนึ่งในแก้มลิงที่เป็นตัวอย่างได้ชัดเจน คือที่ทุ่งมะขามหย่อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยความที่อยุธยาเป็นเมืองอุตสาหกรรม เต็มไปด้วย

เขื่อนสอว์พันบาท

โรงงานน้อยใหญ่ ถ้าเกิดน้ำท่วมขึ้นมาจะเสียหายเป็นมูลค่านับหมื่นล้านบาท ในช่วงนั้นเพิ่งมีการก่อสร้างทุ่งมะขามหย่องเป็นสวนสาธารณะใหม่ๆ ปลุกต้นไม้สวยๆ ไว้เต็มไปหมด

ในช่วงปี 2538 เกิดอุทกภัยขึ้นที่อยุธยา แต่ด้วยความที่ราชการเห็นว่าสวนสาธารณะทุ่งมะขามหย่องเป็นโครงการของสมเด็จพระราชินี เลยพยายามกันไม่ให้ น้ำท่วมสวนนี้ จนในหลวงต้องรับสั่งผ่านไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดว่าให้ใช้พื้นที่ทุ่งมะขามหย่องเป็นแก้มลิง ส่วนต้นไม้ดอกไม้ที่เสียหายนั้นพระองค์จะทรงไปขอโทษสมเด็จพระราชินีเอง

เรียกได้ว่าโครงการแก้มลิงเป็นการบริหารจัดการน้ำแบบครบวงจร เพราะเมื่อน้ำมามาก ก็ผันน้ำเข้าสู่พื้นที่รับน้ำแก้มลิงเพื่อป้องกันน้ำท่วมได้ และเมื่อน้ำแล้ง เราก็สามารถนำน้ำที่กักเก็บไว้ มาหล่อเลี้ยงพื้นที่ให้มีชีวิตชีวาต่อไปได้

ความจริงแล้วในหลวงยังทรงลงทุนในโครงการที่เกี่ยวกับน้ำอีกมาก พูดได้เต็มปากว่าพระองค์ลงทุนกับน้ำมากกว่าโครงการด้านอื่นๆ อย่าง

เห็นได้ชัด เพราะทรงเห็นว่าหากทรัพยากรน้ำถูกจัดสรรได้ดี ประเทศก็จะ
มีกำไรมหาศาลอย่างแน่นอน

ซึ่งกำไรและผลตอบแทนที่ได้ไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่ตัวเลขเท่านั้น
แต่มันรวมถึงความสุขที่เกิดขึ้นจากความกินดีอยู่ดีของประชาชน
ชาวไทยด้วยนั่นเอง

KEYS OF SUCCESS

- **เรียนรู้จากข้อผิดพลาด**

ความผิดพลาดไม่ใช่ความล้มเหลว แต่เป็นพื้นฐานสำหรับเรียนรู้

- **ลงทุนแบบมองอนาคต**

การลงทุนที่ตั้งเป้าหมายระยะยาว อาจขาดทุนในช่วงแรก แต่ผลกำไร
มหาศาลจะรออยู่ในอนาคต

- **คิดให้ครบวงจร**

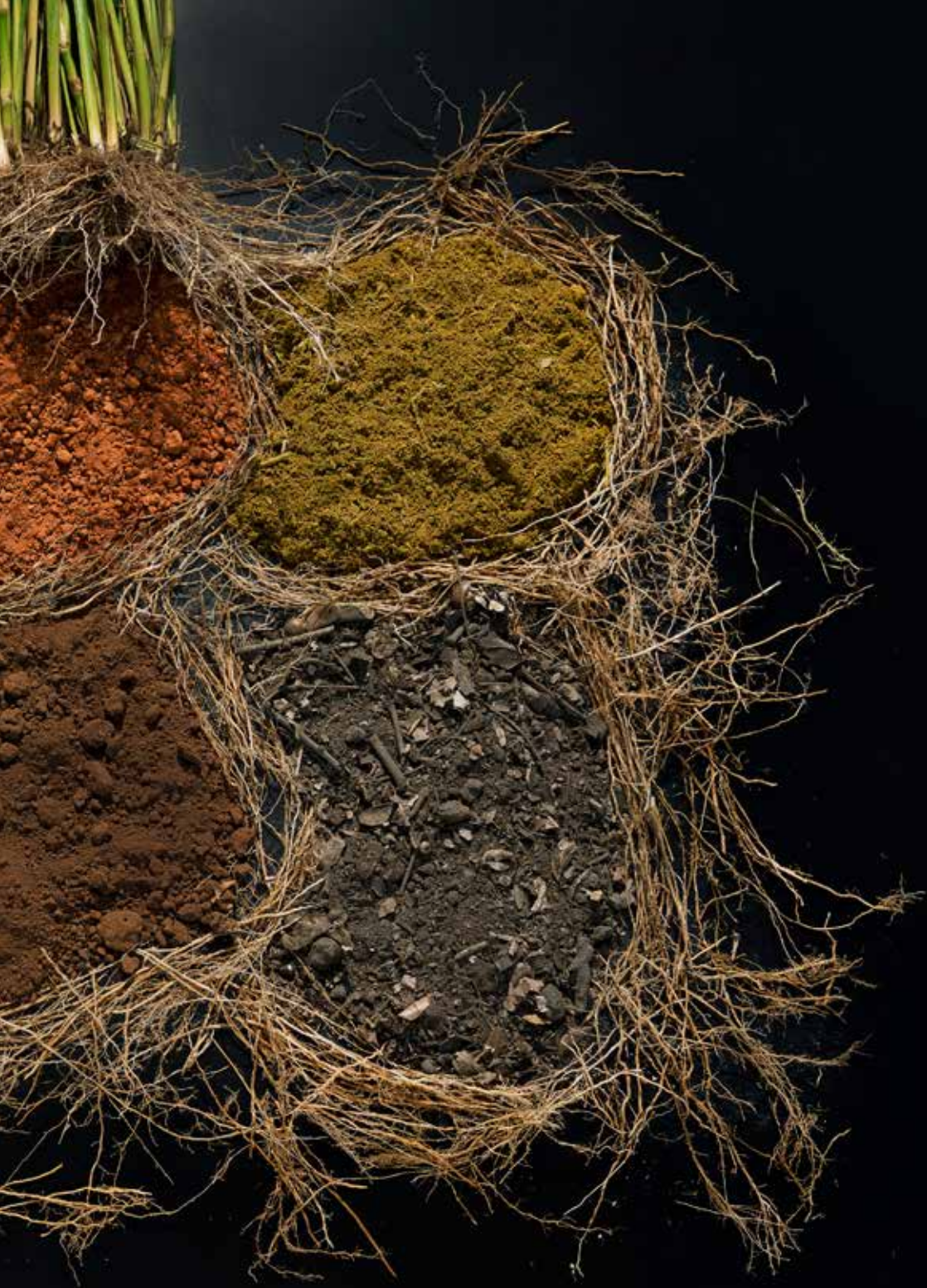
มองปัญหาให้รอบด้าน เพื่อแก้ปัญหาแบบรวบยอด

05

ແຢ່ແຄ່ໄໝນກໍກລັບມາດີໄດ້

“มาอีกแล้ว แบดแลนด์”

เป็นคำพูดติดปากของในหลวง เวลาที่มีผู้ถวายที่ดินแยะๆ ให้พระองค์ แบดแลนด์ (badland) ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับแบทแมน และไม่ได้หมายถึงที่ดินที่ไม่มีมูลค่า ที่ดินที่รกร้าง หรือพื้นที่ที่เต็มไปด้วยอันตราย แต่หมายถึงที่ดินที่ตัวดินมีคุณภาพแย่มากจนไม่สามารถปลูกอะไรได้ ซึ่งมีอยู่มากในประเทศไทย

คำพูดที่ว่าในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ที่เปรียบเปรยให้เห็นภาพว่าประเทศไทยช่วงอุดมสมบูรณ์นั้น เป็นเรื่องไม่จริง เพราะจากการสำรวจสภาพดินระหว่างประเทศไทย เมียนมา มาเลเซีย และเวียดนาม พบว่าดินของไทยมีคุณภาพต่ำกว่าชาติอื่นมาก

ในหลวงก็ทรงทราบเรื่องนี้ดี เพราะหลายครั้งที่มิผู้ถวายที่ดินให้พระองค์ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นดินสภาพแย่ ที่ผู้ถวายคิดว่าถ้าหากในหลวงทรงเอาไปสร้างวัง ก็น่าจะทำให้พื้นที่โดยรอบมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นแน่นอน

แต่ในหลวงกลับเห็นต่าง ด้วยคิดว่าการสร้างพระราชวังบนที่ดินผิวนั้นคงไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้น

การทำให้ผืนดินนี้กลับมาใช้การได้อีกครั้งต่างหากคือคำตอบ

ร่ายกิริบ

จุดเริ่มแรกของการต่อสู้ระหว่างพระองค์กับดินคือที่เขาเต่า

พื้นที่ซึ่งครอบครองดินที่เลวที่สุดในโลกเอาไว้

เรื่องเริ่มขึ้นเมื่อปี 2506 ในตอนนั้นในหลวงทรงริเริ่มโครงการ
อ่างเก็บน้ำที่เขาเต่า กระจวบเหมาะแก่ที่ ดร.แฟรงค์ อาร์ มอร์แมน ผู้เชี่ยวชาญ
เรื่องดินระดับโลกเดินทางมายังประเทศไทยพอดี และได้มีโอกาสมาเข้าเฝ้าฯ

เมื่อ ดร.มอร์แมน เจาะดินตรวจดู ก็พบว่าดินที่เขาเต่าแย่มาก มีสภาพ
เป็นกรดจัด เรียกว่าดินเปรี้ยวจัด หรือดินกรดกำมะถัน (Acid sulfate soils)
เกิดจากตะกอนน้ำทะเลหรือตะกอนน้ำกร่อย ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
ขาดสารอาหารสำหรับพืชใช้เพาะปลูกไม่ได้ ชาวฮอลแลนด์เรียกดินแบบนี้
ว่า แคต-เคลย์ (cat-clays) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นดินที่นำความโชคร้ายมาให้

สรุปว่าในวันนั้น ดร.มอร์แมน ก็อธิบายให้ในหลวงทราบความแตกต่าง
ระหว่างดินประเภทต่าง ๆ จนพระองค์รู้จักดินมากขึ้นและเกิดสนพระทัย
ในศาสตร์ของดิน

ปัญหาดินเป็นเรื่องใหญ่ เพราะผืนดินเป็นทรัพยากรที่มีจำกัดเสีย
ยิ่งกว่าน้ำซะอีก

ถึงตรงนี้เราขอเปรียบเทียบให้เห็นภาพ สมมติให้มีห้องอยู่ห้องหนึ่ง
ที่มีน้ำขังเจิ่งนองอยู่ครึ่งห้อง

ทุกคนในห้องต่างก็พยายามเลี่ยงไม่เหยียบพื้นที่เจิ่งน้ำนั้น แต่เมื่อ
มีคนเดินเข้ามาในห้องเยอะเข้า ก็จะต้องมีคนลงไปยืนย่ำอยู่ตรงบริเวณ
น้ำขังอย่างแน่นอน ไม่ว่าเราจะพยายามแบ่งปันพื้นที่หรือยืนกันอย่าง
เบียดเสียดอัดเยียดแค่ไหน

ก็เหมือนกับสถานการณ์ของประเทศไทย ตัวห้องคือพื้นที่ทั้งหมด
ของประเทศ พื้นที่น้ำขังคือแบดแลนด์ ส่วนคนก็คือประชากรของไทยที่เพิ่ม
มากขึ้นทุกวัน

จากข้อมูลเราจะพบว่าประเทศไทยนั้นมีที่ดินอยู่ 312 ล้านไร่เท่านั้น
ไม่มีทางเพิ่มขึ้นได้ สวนทางกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในหลวง

ทรงมองเห็นว่าสักวันหนึ่งก็ต้องมีคนใช้สอยพื้นที่แบนแลนด์เหล่านี้อยู่ดี ไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ พระองค์จึงทรงคิดหาทางปลูกปล้ำปรับปรุงพื้นที่เหล่านี้ให้กลับมาใช้เพาะปลูกได้อีกครั้งเพื่อประชาชนในอนาคต

ครั้นปี 2520 มีผู้ถวายที่ดินบริเวณเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ในหลวงใช้สร้างพระตำหนัก ซึ่งเมื่อได้ลองศึกษาดูพระองค์ก็ทรงพบว่าที่ดินตรงนี้ทรุดโทรมอย่างหนัก ป่าถูกโค่นหมดเพื่อปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังซ้ำๆ จนดินเสื่อมสภาพแทบไม่เหลือดี กลายเป็นดินจืดและดินทราย หลังจากทรงพินิจพิจารณาอยู่สองปี ในหลวงก็ตัดสินใจถามผู้ที่มาถวายว่าจะขอเปลี่ยนที่ดินตรงนี้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาเรื่องการเกษตรแทนได้ไหม

เมื่อผู้ถวายไม่ปฏิเสธ พระองค์จึงโปรดให้สร้างศูนย์ศึกษาพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นที่นี่เป็นแห่งแรกของประเทศ

แม้จะมีผู้คัดค้านเป็นจำนวนมากว่าทำโครงการดินนั้นไม่คุ้ม เพราะ
ดินที่นี้ไม่ดี แต่ในหลวงก็ทรงอธิบายว่า “หากบอกว่าที่นี้ดินไม่ดี ไม่ช่วย
ไม่ทำ ลงท้ายประเทศไทยทั้งประเทศจะกลายเป็นทะเลทรายหมด”

เพราะดินมีจำกัด ถ้าไม่หาทางพัฒนาดิน แล้วสุดท้ายเราจะหนีไป
อยู่ที่ไหนได้

หนทางการแก้ปัญหาอาจเริ่มต้นได้ด้วยการยอมรับในความเลวร้าย
ที่เรามี

จากที่ดินทั้งหมด
คิดเป็นพื้นที่เท่ากับ
312 ล้านไร่

ดินเค็ม

เป็นปัญหาดินที่พบมาก
ที่สุดในไทย

เปลี่ยน

เมื่อยอมรับได้แล้ว ก้าวต่อไปคือการปรับปรุง

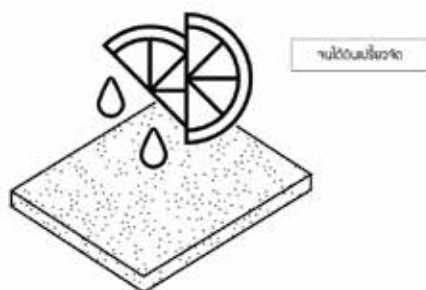
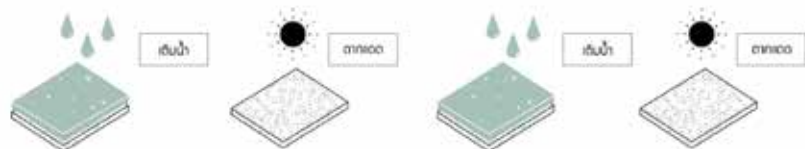
ดินในประเทศไทยเต็มไปด้วยปัญหา ไม่ว่าจะเป็นสภาพดินเค็ม ดินจืด ดินทราย ดินดาน เป็นต้น แต่ดินเปรี้ยวเป็นปัญหาดินที่คนไทยประสบกันอย่างหนักหน่วง

ในหลวงเองก็ทรงตระหนักในเรื่องนี้ดี ด้วยความที่ทรงมีพระตำหนักที่นราธิวาส ที่ดินแถบนั้นล้นแล้วแต่เป็นดินพรุ คือดินในป่าพรุที่มีน้ำขัง เกิดจากการทับถมของซากพืชหนา 40 ซม. ขึ้นไป สภาพดินเป็นสีน้ำตาลแดงเข้มหรือคล้ำ เมื่อสูบน้ำออกเพื่อทำการเพาะปลูก ดินจะยุบตัวลงมาก น้ำหนักเบา จนพืชไม่สามารถตั้งลำต้นตรงอยู่ได้ อีกทั้งยังมีความเป็นกรดสูงจนเปรี้ยวจัดจากกำมะถัน ทำให้เพาะปลูกอะไรไม่ได้เลย

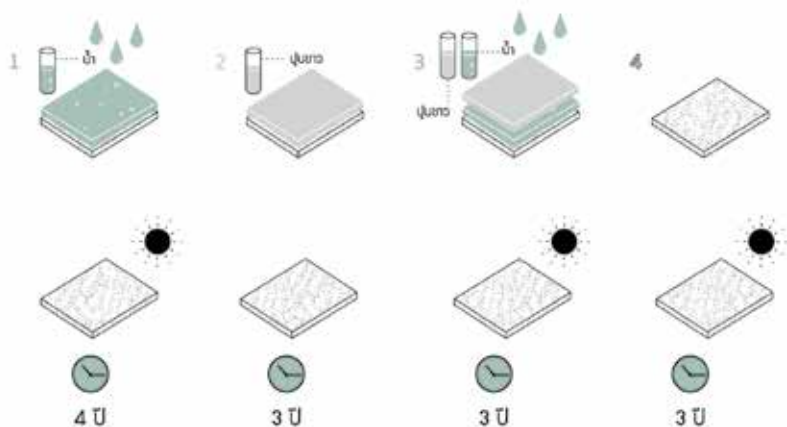
ในหลวงจึงโปรดฯ ให้ศึกษาวิจัยเรื่องดินเปรี้ยวอย่างจริงจัง ทรงเริ่มต้นโครงการพิกุลทองใกล้ๆ พระตำหนักทักษิณราชธานีเวศน์ โดยมีเจตย์ว่าต้องเปลี่ยนดินเปรี้ยวให้เป็นดินดีให้ได้

อยู่มาวันหนึ่ง พระองค์ก็มีรับสั่งกับ อาจารย์สิทธิลาภ วสุวัต อดีตอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินว่า

ແກ້ລົດດິນ

ແກ້ດິນອອກດິນແປງ

“สิทธิลาภ เราแก่งดินกันใหม่...”

ไฉ่เตียก็คือทำให้ดินเปรี้ยวที่สุด ด้วยการทำให้ดินแห้งกับเปียกสลับกันเพื่อเร่งให้ดินปล่อยกรดกำมะถันออกมาโดยเร็ว แล้วนำดินเปรี้ยวจัดนั้นมาทดลอง

ทรงแนะให้แบ่งที่ดินออกเป็นหกแปลง แปลงละหนึ่งไร่ มีคันดินคูน้ำล้อมรอบ แล้วก็จัดการแก่งมันด้วยการปั้มน้ำเข้าออกแปลงดินสลับกันไปประมาณสองปี จนดินกลายเป็นเปรี้ยวจัด

จากนั้นก็ทรงทดลองกำจัดกรดกำมะถันออกไปโดยมีเป้าหมายให้ดินแต่ละแปลงนั้นสามารถปลูกข้าวได้ วิธีการก็มีตั้งแต่ใช้น้ำชะล้าง ใช้ปูนปรับค่าความเป็นกรดของดิน ใช้ทั้งน้ำและปูนร่วมกัน ไปจนถึงปล่อยเอาไว้เฉย ๆ ตามธรรมชาติ ซึ่งผลที่ออกมาก็ปรากฏว่าการใช้น้ำร่วมกับปูนนั้นได้ผลดีที่สุด คือสามารถนำดินมาปลูกข้าวได้ภายในสามปี พระองค์จึงทรงให้นำวิธีนี้ไปทดลองใช้ในพื้นที่จริงอย่างบริเวณโคกอิฐ-โคกในซึ่งมีดินพุ่มมากมาย

ผลลัพธ์คือเกษตรกรที่ปลูกข้าวได้เพิ่มขึ้น จากที่เคยปลูกได้ 4-5 ไร่
ต่อไร่ ก็กลายเป็น 40-50 ไร่ต่อไร่ แถมข้าวพื้นเมืองที่นี้ยังกลายเป็นสินค้า
ขึ้นชื่อของจังหวัดด้วย

จากความสำเร็จในครั้งนั้น ในหลวงจึงโปรดฯ ให้จัดทำเป็นตำรา
แก้ไขดินเปรี้ยว ซึ่งถือเป็นครั้งแรกของโลก และยังนำวิธีการนี้ไปปรับใช้
ที่จังหวัดนครนายก ซึ่งมีปัญหาคลายคลึงกันอีกด้วย

หาตัวช่วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

หากว่าน้ำกับไฟเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน น้ำกับดินก็คงเป็นเหมือนเพื่อนซี้ ในช่วงที่ในหลวงทรงเริ่มศึกษาดินที่ศูนย์พัฒนาเขาหินซ้อน นอกจากกรมพัฒนาที่ดินแล้ว พระองค์ก็ทรงให้กรมชลประทานเข้ามาช่วยขบคิดแก้ปัญหาด้วย เพราะทรงยึดหลักว่า ดินแยะแคไหนก็แก้ไขได้ด้วยน้ำ

คราวนั้นทรงเริ่มต้นด้วยการสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นในพื้นที่แล้วปลูกหญ้าเพื่อยึดดินเข้าไว้ด้วยกัน ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเพื่อฟื้นสภาพดินกลับมา น้ำเป็นส่วนสำคัญในการหล่อเลี้ยงให้ดินชุ่มชื้น ทำให้ดินกลับสู่สภาพดีเหมือนเดิม เรียกว่าถ้ามีน้ำไหลริน ดินก็มีสภาพดี

แต่ดินในบางพื้นที่ก็ต้องการตัวช่วยมากกว่าแค่น้ำ

เดิมที พื้นที่ตรงห้วยทรายเป็นป่าโปร่ง แต่ภายหลังมีการทำไร่และปลูกสับปะรดจนดินจืดกลายเป็นทราย ต่อมาก็ถูกลมและน้ำชะล้างทรายไปจนหมด เหลือเพียงดินดานซึ่งเป็นดินที่แข็งตัวเมื่อถูกอากาศ ไม่มีแร่ธาตุที่มีประโยชน์จนถึงขั้นว่าในหลวงรับสั่งว่าดินที่นี่เป็น ‘แม่รัง’ ซึ่งสภาพเลวร้ายกว่าดินลูกรังหลายเท่าตัว

ซ้ำร้ายไปกว่านั้น พื้นที่ตรงนี้ยังเป็นเขตอับฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 800 มิลลิเมตรเท่านั้น แถมเมื่อฝนตกลงมา ลักษณะดินก็ไม่สามารถช่วยกักเก็บน้ำเอาไว้ ยากที่จะปลูกพืชผลอะไรได้

ในหลวงจึงต้องหาตัวช่วย

แล้วพระองค์ก็ได้พบกับหญ้าแฝก

แต่เดิมคนไทยมักจะใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกเพียงแค่เอามามุงหลังคาเท่านั้น จนกระทั่งปี 2534 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้รับเอกสารเล่มเล็กๆ ของธนาคารโลกเล่มหนึ่งเกี่ยวกับหญ้าแฝกมาอ่าน เมื่ออ่านจบก็ตัดสินใจทูลเกล้าฯ ถวายในหลวงทันที ครั้นพระองค์ได้อ่านก็พบว่าหญ้าแฝก คือพืชวิเศษที่นำมาใช้แก้ปัญหาดินได้ โดยแทบจะไม่ต้องลงทุนอะไรนอกจากแค่ลงแรงปลูกเท่านั้น

เมื่อได้ทราบอย่างนี้ในหลวงจึงมีรับสั่งให้เอาหญ้าแฝกมาทดลองใช้งานทันที ซึ่งวันนั้น ดร.สุเมธ อยู่ที่ค่ายพระราม 6 จังหวัดเพชรบุรีพอดี ก็เลยให้ ดชด. ไปหาหญ้าแฝกมาให้ ผ่านไปไม่กี่ชั่วโมง ปรากฏว่าตำรวจเอาหญ้าแฝกมาเรียงเป็นตับเตรียมไว้ให้เรียบร้อย พร้อมมุงหลังคา

ดร.สุเมธจึงต้องบอกว่าขอใหม่ เอาแบบเป็นต้น ไม่เอาเป็นดับ
แล้วพอนำหญ้าแฝกมาทำการทดลองจริง ผลที่ออกมาก็เป็นที่น่า
พึงพอใจ เพราะหญ้าแฝกนั้นมีประโยชน์หลากหลายมาก เริ่มตั้งแต่ราก
ที่สามารถซอนไชลงในดินได้ดี แถมยังยึดดินได้แน่นจนสามารถชะลอ
ความเร็วของน้ำที่ไหลบ่าและรักษาน้ำดินได้อีกด้วย

กลับมาที่ห้วยทราย หลังจากในหลวงนำหญ้าแฝกมาปลูก ก็พบว่า
รากของหญ้าแฝกซอนไชลงไปได้ดินดานที่แห้งแข็งได้ และยังทำหน้าที่
คอยยึดดิน ประสานกันเป็นเหมือนกำแพงอยู่ข้างใต้ ทำให้น้ำสามารถซึม
และกักเก็บไว้ในดินได้ดีขึ้น ดินก็อ่อนนุ่มลง พอปลูกเสร็จก็ทรงปล่อยทิ้งไว้
ให้ป่าฟื้นฟูสภาพด้วยตัวเองต่อไป ตามหลักการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก

นอกจากห้วยทรายแล้ว ในหลวงยังโปรดฯ ให้นำหญ้าแฝกไปปลูก
ตามพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาดิน เช่น ในโครงการหลวง ที่ทรงนำไปปลูก
เป็นคันดินเพื่อเตรียมทำเกษตรแบบขั้นบันได หรือที่เขาสระจุ่ม ที่มีสภาพ
เป็นทรายจัด ไม่มีพืชขึ้นได้เลยแม้แต่หญ้า แต่ด้วยคุณสมบัติสำคัญของราก
หญ้าแฝกที่เป็นปล้องเหมือนหลอดกาแฟ ก็ทำให้หญ้าแฝกช่วยดินอุ้มน้ำ

เอาไว้ ทำให้ดินร่วนซุย และยังกักเก็บความชุ่มชื้นเอาไว้ได้จนถึงหน้าแล้ง
เลยทีเดียว

จากต้นหญ้าไร่ประโยชน์ที่ไม่มีใครสนใจ หญ้าแฝกกลายเป็น
เครื่องมือแก้ปัญหาดินสูดังเดิม ราคาประหยัด ที่ช่วยทำให้ดินเลว ๆ กลายเป็น
ดินดีอีกครั้งหนึ่ง

การกำจัดปัญหาด้วยการตัดส่วนร้ายทิ้ง น่าจะเป็นวิธีการที่สะดวก
ที่สุด

แต่ไม่ใช่ว่าทุก ๆ ปัญหาจะจัดการด้วยการกำจัดได้ทั้งหมด ดังเช่น
ปัญหาดิน ที่ไม่ว่าสภาพดินจะดีหรือเลว เราทุกคนก็ต้องใช้ชีวิตอยู่บน
ผืนดินด้วยกันทั้งนั้น อีกทั้งประชาชนหลายคนหรือหลายครอบครัวก็ล้วน
ต้องพึ่งพาอาศัยดิน

การยอมรับ เข้าใจ และศึกษาอย่างหนักเพื่อเปลี่ยนแปลง จึงเป็น
สิ่งที่พระองค์ทรงเลือกทำ แม้หลายคนจะคิดว่าในหลวงไม่อาจทำได้

ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กราบพูลถามในหลวงว่า ทำไมท่านถึงเลือกทำการทดลองเฉพาะแต่กับที่ดินยากๆ เช่นนี้ พระองค์ ทรงตอบว่า “ดินยากๆ ดินมีปัญหาไม่มีคนทำกัน เราจึงต้องทำ ถ้าทำได้ ก็จะมีประโยชน์”

เพราะทรงรู้ว่าไม่ใช่ทุกคนจะเลือกที่ยืนได้

แต่ทุกคนสามารถเลือกจะเปลี่ยนแปลงที่ยืนของตัวเอง ให้เป็นที่ที่เหมาะสมจะใช้ชีวิตได้

และเพื่อประชาชนของพระองค์ ในหลวงทรงเลือกที่จะทุ่มเท กำลังทั้งร่างกายและความคิด เพื่อให้ทุกคนยืนอยู่บนผืนดินของตนเอง ได้อย่างมีความสุข

KEYS OF SUCCESS

- ยอมรับเรื่องราวที่เราเป็น
แค่ยอมรับได้ ก็เท่ากับเริ่มแก้
- การเลี่ยงปัญหาไม่ใช่ทางแก้
ถ้าเจออุปสรรคปัญหา ควรทุ่มเทแรงเพื่อแก้ไข ไม่ใช่หลีกเลี่ยง
- เริ่มต้นจากปัญหาที่ยากที่สุด
แก้เรื่องยากได้ เรื่องง่ายก็แค่ขี้ผง

06

คิดให้ใหญ่ มองให้เล็ก

307

345

3215

302

9

เทศบาลนคร
ปากเกร็ด

338

ทางพิเศษศรีรัช
- วงแหวนรอบนอก

16

4

3242

35

303

91

ซอย วงแหวนรอบนอก

นครรังสิต

3100

3312

9

วงแหวนรอบนอก
กรุงเทพมหานคร

304

351

จัดจักร

336

เขต มีนบุรี

ถนน กาญจนภิเษก

3

เขต ลาดกระบัง

34

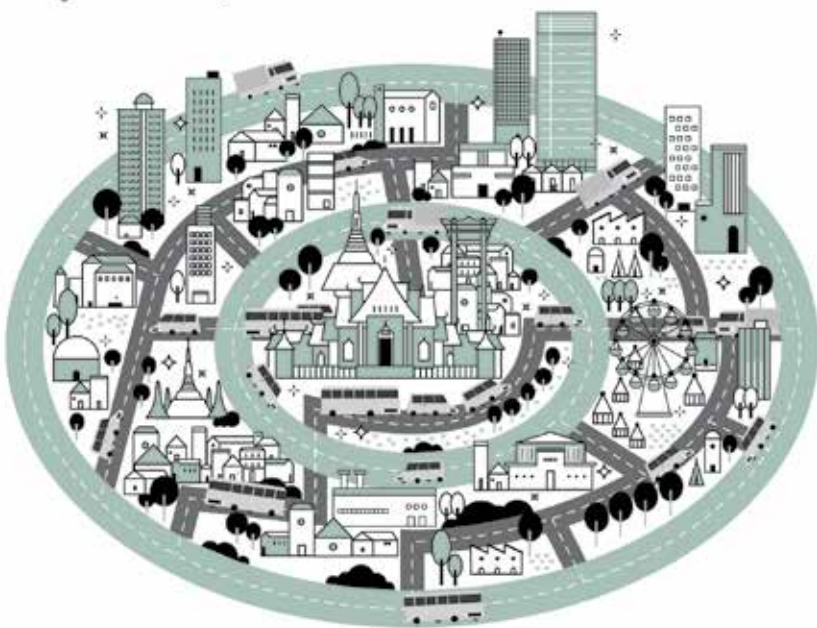
กรุงเทพฯ เป็นมหานครที่ขึ้นชื่อว่าเป็นที่สุดของโลกในหลายๆ ด้าน
ใครบางคนบอกว่านี่เป็นเมืองที่มีอาหารอร่อยเป็นอันดับต้น ๆ
ของโลก ผลสำรวจจากบางแห่งก็เคยบอกไว้ว่าเมืองหลวงแห่งนี้เป็นเมือง
ที่นักท่องเที่ยวอยากแวะเวียนมากันมากที่สุด

แต่หนึ่งใน ‘ที่สุด’ ที่คนกรุงเทพฯ สามารถสัมผัสและรับรู้ได้โดยไม่ต้อง
ให้ใครมาบอก นั่นคือกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่รุดติดสาหัสสุดๆ
ถึงจะไม่ใช่เบอร์หนึ่งของโลกแต่ก็พูดได้ว่าไม่เป็นรองใครแน่ๆ

และปัญหาการจราจรอันติดขัดในกรุงเทพฯ ก็หนักหน่วงจนในหลวง
ก็ทรงสัมผัสได้

เมื่อปี 2514 ซึ่งเป็นปีที่ในหลวงครองราชย์ครบ 25 ปี ทางรัฐบาล
ได้กราบทูลว่าอยากจะสร้างอนุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติถวาย แต่พระองค์
ทรงปฏิเสธกลับมาว่าอย่าเพิ่งสร้างเลย

ถ้าอยากให้ของขวัญกันจริงๆ ขอเป็นถนนวงแหวนจะดีกว่า

THINK BIG

ปัญหาการจราจรเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง

มันไม่ใช่ว่าการสร้างถนนเพิ่มจะแก้ไขปัญหารถติดได้ทุกครั้ง แต่ต้องผ่านการศึกษาแผนผังของเมืองเพื่อวางระบบการจราจรให้เชื่อมต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ

จากหลายครั้งที่ในหลวงทอดพระเนตรเห็นเส้นทางฟรีเวย์ระหว่างเสด็จฯ เยือนต่างประเทศทั้งสหรัฐอเมริกาและยุโรป ทรงเห็นว่าทางฟรีเวย์นี้เป็นเส้นทางที่สะดวก และน่าจะนำมาใช้แก้ไขปัญหารถติดในกรุงเทพฯ ได้ เพราะยุคนั้นกรุงเทพฯ กำลังเร่งพัฒนาทางหลวงสายหลักออกจากเมืองไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อนำความเจริญออกจากเมืองหลวง ขยายระบบเศรษฐกิจไปทั่วทั้งประเทศ ซึ่งพระองค์ทรงเห็นว่าเมื่อเมืองขยายตัวมากขึ้น ก็ต้องมีปัญหาการจราจรติดขัดตามมาอย่างแน่นอน การสร้างเครือข่ายถนนแบบวงแหวนนี้จะสามารถรับ-กระจายรถ และยังช่วยลดการเดินทางผ่านเข้าสู่ศูนย์กลางเมืองโดยไม่จำเป็น

ถนนวงแหวนจึงเป็นหนึ่งในความฝันที่ในหลวงทรงอยากจะทำให้

เป็นจริงมานาน ครั้นเมื่อโอกาสมาถึงพระองค์ก็รับสั่งให้สร้างโดยไม่รอช้า แม้รัฐบาลในขณะนั้นจะยังไม่เข้าใจดีว่าถนนวงแหวนเป็นอย่างไร แต่ก็รับสนองพระราชดำริและเริ่มต้นโครงการถนนวงแหวนขึ้น ประกอบด้วย

หนึ่ง ถนนวงแหวนรอบใน หรือถนนรัชดาภิเษก ที่สร้างขึ้นด้วยการเชื่อมถนนหลายๆ สายที่มีอยู่เดิมเข้ากับถนนที่สร้างขึ้นใหม่ จนทั้งหมดต่อกันกลายเป็นวงแหวนรอบเมือง ทำหน้าที่กระจายรถไปสู่ส่วนต่างๆ ของเมืองได้โดยไม่ต้องเข้าสู่ใจกลางเมือง

สอง ถนนวงแหวนรอบนอก หรือถนนกาญจนาภิเษก ที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต ทำหน้าที่เชื่อมพื้นที่ปริมณฑลเข้าด้วยกัน ทั้งนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ รวมถึงพระนครศรีอยุธยา ทำให้รถที่จะแล่นผ่านกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดข้างเคียงสามารถเดินทางอ้อมเมืองไปได้โดยไม่ต้องตัดเข้าเมือง

จะเห็นว่าเป้าหมายของถนนวงแหวนคือเพื่อระบายปริมาณรถให้ออกไปจากกลางใจเมือง ลดการเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางเมือง ซึ่งจะช่วยลดความวุ่นวายสับสนของการจราจรในเมืองได้ดีทีเดียว

ในวันนั้น ในหลวงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนวงแหวนรัชดาภิเษกขึ้นก่อน

แต่ที่ว่า ด้วยความเป็นเมกะโปรเจกต์ขนาดยักษ์ ทำให้กว่าตัวโครงการจะเสร็จสมบูรณ์ก็ต้องใช้เวลาสร้างและเชื่อมต่อเป็นเวลากว่า 20 ปีถึงจะแล้วเสร็จ

START SMALL

ในเมื่อโครงการที่ตั้งใจยังไม่เสร็จสมบูรณ์พร้อมใช้งานในขณะนี้ แต่ปัญหาการจราจรในกรุงเทพฯ กลับทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ประชาชน ผู้ใช้รถใช้ถนนก็หงุดหงิดจนเริ่มไม่มีวินัยทำให้การจราจรแย่ลง ในหลวงจึงทรงต้องแก้ปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้าไปก่อนในช่วงแรก โดยเริ่มจากพื้นที่ใกล้ตัว

ช่วงนั้น พระองค์ต้องเสด็จฯ ไปเยี่ยมอาการพระประชวรของ สมเด็จพระยาที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อทรงเห็นสภาพการจราจรที่ติดขัดรอบ โรงพยาบาล จึงโปรดให้สร้างถนนเลียบริมทางรถไฟสายใต้หรือถนนสุทธาวาส ขึ้น เพื่อเชื่อมถนนอิสราภาพเข้ากับถนนจรัญสนิทวงศ์และระบายปริมาณรถออกจากถนนสองเส้นนี้

รวมถึงถนนพระราม 9 ที่ถึงแม้จะเป็นย่านธุรกิจและชุมชน แต่ตัวถนนหลักกลับไม่มีถนนสายรองและทางลัดที่จะมาแบ่งเบาการจราจรออกไปจากถนนสายหลักเลย จึงโปรดให้สร้างทางคู่ขนานโดยใช้ถนนที่มีอยู่แล้วคือถนนใต้ทางด่วนพระราม 9 และสร้างเป็นทางลัดทะลุตรอก ซอกซอยให้ถึงกันเพื่อลดความคับคั่ง ซึ่งโครงการนี้สามารถก่อสร้างจน

แล้วเสร็จอย่างรวดเร็ว ได้ผลดี และยังประหยัดค่าใช้จ่ายอีกด้วย

และในปี 2537 ระหว่างที่โครงการเล็ก ๆ กำลังดำเนินการอยู่นั้น ถนนวงแหวนรัชดาภิเษกก็แล้วเสร็จ

ทางคู่ขนานลอยฟ้าบรมราชชนนีเป็นถนนที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของกรุงเทพฯ และสะพานพระราม 8 ก็เป็นอีกสองโครงการที่เกิดจากการสังเกตของในหลวงเมื่อครั้งเสด็จฯ ไปโรงพยาบาลศิริราช

ทางคู่ขนานลอยฟ้าบรมราชชนนี สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาารถที่ลงจากสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าต้องมาพบกับรถจากแยกอรุณอมรินทร์ที่จะเปลี่ยนช่องทางไปทางขวาเพื่อมุ่งหน้าไปพุทธมณฑล ทำให้เกิดจุดตัดที่ค่อนข้างสับสนไม่เป็นระเบียบ ส่งผลให้การจราจรติดขัดอย่างหนัก ในหลวงจึงมีดำริให้สร้างทางคู่ขนานยกระดับเพื่อระบายรถให้ไปยังถนนบรมราชชนนีได้สะดวก ซึ่งเมื่อสร้างเสร็จ เส้นทางนี้ก็กลายเป็นเส้นทางสำคัญที่ใช้ระบายรถจากใจกลางเมืองลงสู่ภาคใต้ ภาคตะวันตก รวมถึงภาคกลางตอนล่างและพื้นที่ชนเมืองใกล้เคียงมาจนถึงทุกวันนี้

เช่นเดียวกับการสัญจรข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ในหลวงทรงเห็นว่า การจราจรบนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้านั้นวันจะยิ่งติดขัดมากขึ้นเพราะ จำนวนรถที่ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และคาดได้ว่าในอนาคต คงหนักกว่านี้แน่ แต่การจะขยายสะพานเดิมก็ดูจะเป็นเรื่องใหญ่

การสร้างสะพานแห่งใหม่ไปเลยอาจจะง่ายกว่า

สะพานพระราม 8 จึงถือกำเนิดขึ้นมา ซึ่งนอกจากจะช่วยระบายรถ แล้ว สะพานแห่งนี้ยังเชื่อมต่อกับโครงการทางคู่ขนานลอยฟ้า จึงจะช่วยให้การเดินทางข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อเข้าเมืองจากฝั่งตะวันตกสะดวก รวดเร็วขึ้นด้วย เมื่อรู้เป้าหมายของโครงการแล้วในหลวงจึงทำการหา ตำแหน่งเส้นทางที่เหมาะสมที่สุด ลงมือขีดแนวกถนนและสะพาน แล้วส่งต่อ ให้กรุงเทพมหานครไปดำเนินการ โดยโปรดให้สร้างเป็นสะพานขึง เนื่องจาก บริเวณที่สร้างสะพานนั้นแม่น้ำมีความกว้างเพียง 300 เมตร ถ้ามีตอม่อ สะพานจะทำให้การจราจรทางน้ำเกิดความไม่สะดวกได้

จากโครงการทั้งหมดที่ได้เล่ามา ทั้งถนนพระราม 9 ทางคู่ขนาน
ลอยฟ้าบรมราชชนนี สะพานพระราม 8 รวมไปถึงวงแหวนรัชดาภิเษกนั้น
ล้วนเป็นการแก้ไขปัญหาที่ทำให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้สัญจรกันอย่าง
สะดวกขึ้น ลดระยะเวลาในการเดินทางลง และบรรเทาความทุกข์จากการ
ใช้รถใช้ถนนได้เป็นอย่างดี

หากเปรียบกับหนึ่งขบวนการห้าสีที่เราเคยดูกันตอนเด็ก แต่ละ
โครงการก็คงเป็นเหมือนนักรบแต่ละสีที่มีความสามารถและวิธีการในการ
จัดการสัตว์ประหลาดที่แตกต่างกันออกไป

**แต่อย่างที่หลายคนรู้ นักรบห้าสีจะแข็งแกร่งที่สุดได้ก็ต่อเมื่อ
เอาหุ่นยนต์ของแต่ละคนมารวมร่างกัน**

และนั่นคือสิ่งที่ในหลวงคิดไว้ตั้งแต่ต้น

SYNERGISE

นักรบคนสุดท้ายที่จะมาทำให้โครงข่ายการจราจรในฝันของในหลวง
เสร็จสมบูรณ์คือวงแหวนกาญจนาภิเษก ถนนวงแหวนเส้นยาวที่สร้างขึ้น
ล้อมรอบกรุงเทพฯ เอาไว้ ซึ่งเริ่มต้นก่อสร้างมาตั้งแต่ปี 2521 จนมา
แล้วเสร็จในปี 2550

จากการรวมร่างเป็นโครงข่ายที่สมบูรณ์นี้ ทำให้การเดินทาง
ของคนในกรุงเทพฯ ง่ายและสะดวกสบายยิ่งขึ้น หากเดินทางมาจากฝั่ง
ตะวันตกเราก็สามารถเข้าเมืองได้ด้วยทางคู่ขนานลอยฟ้าบรมราชชนนี
เพื่อมาใช้วงแหวนรัชดาภิเษก ถ้าต้องการทะลุไปทางฝั่งตะวันออกก็สามารถ
เปลี่ยนจากวงแหวนรัชดาภิเษกมาใช้บริการของสะพานพระราม 8 แทน
แล้วมุ่งสู่ถนนศรีอยุธยาและจตุรทิศ เพื่อเข้าสู่ถนนพระราม 9 ที่สามารถ
วิ่งยาวไปจนถึงรามคำแหงและลาดกระบังได้

แต่ถ้าไม่อยากเข้าเมือง เราก็สามารถใช้บริการวงแหวนกาญจนาภิเษก
ที่อยู่รอบนอก ทำให้รถในกรุงเทพฯ แต่ละฝั่งรวมไปถึงรถจากจังหวัดอื่นๆ
สามารถข้ามไปอีกฝั่งภูมิภาคได้ โดยไม่ต้องเดินทางเข้ามาในเมือง

และสำหรับบรรพบุรุษที่ต้องขนส่งสินค้า สามารถใช้สะพานภูมิพล ที่เชื่อมต่อจากถนนวงแหวนอุตสาหกรรม ที่รับสั่งให้สร้างขึ้นในปี 2538 เป็นถนนวงแหวนเส้นที่สามสำหรับการคมนาคมของรถขนส่งลำเลียงโดยเฉพาะ เพื่อเชื่อมการขนส่งระหว่างเขตอุตสาหกรรมในพระประแดง ปู่เจ้าสมิงพราย กับท่าเรือคลองเตยโดยตรง ไม่ต้องวิ่งผ่านเข้าไปในตัวเมืองอันหนาแน่นเลย

และทั้งหมดนี้คือความฝันตลอด 40 กว่าปีของในหลวงที่กลายมาเป็นจริง แม้ว่าปัจจุบัน ปัญหาการจราจรในเมืองหลวงจะยังไม่หายไปโดยสมบูรณ์ แต่โครงการทั้งหมดนี้ก็พอจะช่วยให้คนกรุงเทพฯ มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม และยังเป็นแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาที่มีให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

KEYS OF SUCCESS

- **คิดการใหญ่**
มองภาพรวม ให้รู้เป้าหมายที่แท้จริงของสิ่งที่จะทำ
- **เริ่มให้เล็ก**
ค่อยๆ เริ่มจากสิ่งเล็กๆ ที่ทำได้ แล้วค่อยขยายขอบเขตออกไป
- **เชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกัน**
แม้จะทำแบบแยกส่วนแต่ก็ต้องให้ทุกอย่างประกอบกันได้
เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของงาน

07

ถ้าเชื่อมั่นก็ไปกันให้สุดทาง

ฝนเกิดมาจากไหน?

ในคาบวิชาวิทยาศาสตร์สมัยประถม คุณครูคงเคยสอนเราว่าฝนนั้นเกิดมาจากก้อนเมฆบนท้องฟ้า หรือถ้าจะพูดขยายความอีกนิด ฝนคือน้ำที่เกิดจากการที่ก้อนเมฆบนท้องฟ้าหลาย ๆ ก้อนมารวมตัวกันเป็นก้อนใหญ่ จนไอน้ำเกิดการควบแน่นเป็นหยดน้ำและตกลงมาเป็นฝน

แล้วถ้าเกิดว่าบนท้องฟ้าไม่มีเมฆ หรือมีแต่เมฆที่ลอยอยู่กระจัดกระจายล่ะ ฝนจะตกลงมาได้มั้ย?

ถ้าว่ากันตามหลักการและเหตุผล คงจะไม่ได้แน่

แต่เมื่อหกสิบปีที่แล้ว มีคนสองคนที่เชื่อว่ามันเป็นไปได้

เมื่อปี 2498 ในหลวงเสด็จฯ ไปเยี่ยมเยียนราษฎรชาวอีสานที่ตอนนั้นประสบปัญหาความแห้งแล้งอย่างหนัก เดินทางผ่านไปทีไหนก็เจอแต่ฝุ่นฟุ้งกระจาย ระหว่างที่กำลังนั่งรถผ่านแยกภูจินารายณ์และสหพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์ ท่านก็หงนหน้ามองท้องฟ้า พบว่าบนนั้นก็มีเมฆลอยอยู่มาก แต่กลับไม่มีก้อนไหนแปรสภาพกลายเป็นฝนตกลงมาเลย เกิดเป็นคำถามที่เปลี่ยนความเชื่อของพวกเราไปตลอดกาล

นั่นคือมนุษย์อย่างเราจะสามารถเปลี่ยนเมฆเหล่านั้นให้กลายเป็นฝนได้หรือไม่?

ว่ากันตามตรง ฝนเป็นเรื่องธรรมชาติ ในยุคนั้น สิ่งเดียวที่มนุษย์ทำได้เพื่อให้ฝนตกคือการรอรอให้ฤดูฝนเวียนกลับมา รอให้เมฆก่อตัว และ

รขอให้ฝนกลั่นเป็นหยดน้ำ ร่วงหล่นลงสู่ผืนดินที่แผ่กว้างรอการมาถึงของฝน
คำถามที่ในหลวงคิดดูเป็นสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติอย่างสิ้นเชิง
แต่ด้วยความตั้งใจนี้ เมื่อเสด็จฯ กลับถึงกรุงเทพฯ พระองค์จึง
เริ่มเอางานวิจัยจากต่างประเทศมาศึกษาเพื่อหาวิธีทำฝน และตามหา
ผู้เชี่ยวชาญที่จะมาทำโครงการร่วมกัน ซึ่งในที่สุดท่านก็ได้พบกับคนที่จะ
ทำให้โครงการนี้เป็นจริงได้ นั่นคือ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล หัวหน้ากอง
วิศวกรรม กรมการข้าว ซึ่งมีความสามารถในการประดิษฐ์อุปกรณ์มากมาย
มีผลงานสร้างชื่อเป็นการประดิษฐ์ควายเหล็กหรือรถไถ และอุปกรณ์
การเกษตรอีกมากมาย

เมื่อทั้งสองได้พบกัน ในหลวงก็เล่าโอเคเดียว พร้อมกับมอบทั้งเอกสาร
วิชาการและข้อมูลที่ท่านทรงจดบันทึกไว้ระหว่างที่เสด็จฯ เยี่ยมราษฎร
ทั้งสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม ฤดูกาล ฯลฯ ให้ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์
เก็บไว้ใช้ศึกษา

หลังจาก ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ตกลงเข้าร่วมโครงการ และใช้เวลาพิจารณา
ข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดอยู่สองปีเต็ม ก็ได้ข้อสรุปออกมาเป็นสมมติฐาน
ว่าฝนเกิดจากปัจจัยสำคัญสองอย่างด้วยกัน

หนึ่ง คือ ความชื้น

สอง คือ อุณหภูมิ

หากเราจะสร้างฝน อย่างแรกที่เราต้องทำก็คือพยายามทำให้ความชื้นบนท้องฟ้ามารวมกัน จากนั้นก็ทำความชื้นนั้นให้เย็นจัดจนกลายเป็นเมฆ หากเราเอาสารที่จะทำให้เกิดปัจจัยทั้งสองอย่างไปโปรยบนท้องฟ้าก็น่าจะทำให้ฝนตกลงมาได้

เมื่อได้สมมติฐานแล้ว ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ก็อยากจะเริ่มต้นทำการทดลองทันที แต่มีอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ที่ยังทำให้การทดลองเริ่มต้นขึ้นไม่ได้ นั่นคือยังไม่มีนักบิน

ด้วยความอันตรายจึงไม่มีนักบินคนไหนยอมขึ้นบินให้ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ จึงตัดสินใจไปลงเรียนขับเครื่องบินเองเสียเลย

ในการทดลองครั้งแรกๆ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ทดลองใช้เกลือเพื่อรวบรวมความชื้น และใช้น้ำแข็งแห้งเพื่อลดอุณหภูมิ แม้จะยังไม่มีฝนแต่ก็สามารถทำให้เมฆก่อตัวขึ้นได้แม้ท้องฟ้าจะโปร่ง เมื่อเห็นว่าพอจะมาถูกทาง ม.ร.ว.เทพฤทธิ์เลยทดลองใช้สารเคมีอื่นๆ อีก จากเดิมที่ใช้แค่เกลือทะเล น้ำทะเล และน้ำแข็งแห้ง ก็มีการนำยูเรีย แคลเซียมคาร์ไบด์ รวมถึงสารอื่นๆ ที่เราสามารถหากันได้ตามบ้านอย่างเช่น น้ำร้อน ชี้เท้า แกลบ หรือแม้แต่ครั้งที่ไปจังหวัดจันทบุรีแล้วไม่มีสารเคมี แก้วที่เคยเอาเหล้าขาวที่ชาวบ้านดื่มมาผสมกับน้ำแข็งบินขึ้นไปโปรยบนท้องฟ้ามาแล้ว

แต่ไม่ว่าจะทำอย่างไรฝนก็ยังไม่ตกสักที

ยืงนานวัน ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ก็ดูจะยิ่งหมดหวัง หลายครั้งก็โดน
ค่อนข้างอดจากนักวิทยาศาสตร์ในวงการที่พูดเป็นเสียงเดียวว่า “เทพฤทธิ์
ไปทำอะไรก็ไม่รู้ บ้า ๆ บอ ๆ ฝนเทียมอะไรจะไปทำได้ยังไง ฝนเป็นเรื่อง
ธรรมชาติ”

แต่ถึงอย่างนั้น ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ก็ยังทำการค้นคว้าอย่างหนัก
จนกระทั่งวันหนึ่งก็ได้พบกับสารเคมีที่จุดประกายความหวังว่าการทำ
ฝนเทียมจะเกิดขึ้นได้จริง ๆ

สารตัวนั้นคือแคลเซียมคลอไรด์

แคลเซียมคลอไรด์นั้นเป็นสารที่คิดยังไงก็ไม่น่าจะนำมาใช้สร้าง
ฝนเทียมได้เลย เพราะนอกจากหน้าที่หลักที่เอาไว้ใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ
ทั้งอาหารและยาแล้ว ยังเป็นสารที่ในต่างประเทศนิยมใช้เพื่อละลายน้ำแข็ง
หรือหิมะบนพื้นถนน ด้วยคุณสมบัติดูดซับความชื้น

เหตุการณ์ที่จุดประกายไอเดียนี้ขึ้นมาคือตอนที่ในหลวงเสด็จฯ
กลับจากอำเภอบ้านโป่งด้วยเฮลิคอปเตอร์ ตอนนั้นเส้นทางบินนั้นมีเมฆ
อยู่เป็นจำนวนมาก จนอาจจะขัดขวางการบินได้ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ซึ่งบิน
นำเสด็จอยู่จึงไปรยแคลเซียมคลอไรด์ร่วมกับน้ำแข็งแห้ง เพื่อทำให้เมฆ
แยกออกจากกันจนเป็นเส้นทางโล่งไปตลอดทางจนถึงพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
ในหลวงมองไปรอบลำเฮลิคอปเตอร์ก็เห็นว่าทั้งสองด้านของเมฆ

ที่แยกออกจากกันนั้นใหญ่โตมองดูคล้ายกำแพงยักษ์ ครั้นเสด็จฯ ถึง พระตำหนักจิตรลดาราย กำแพงเมฆทั้งสองด้านก็เริ่มเปิดเข้าหากัน ทำให้เกิด กระแสลมแรงจนเฮลิคอปเตอร์เกือบบินกลับฐานไม่ได้ และไม่นานนัก บริเวณนั้นก็เกิดฝนตกหนัก

ในหลวงจึงได้โอ้เตี้ยว่านอกจากจะใช้เพื่อทำลายเมฆแล้ว แคลเซียม คลอไรด์น่าจะสร้างเมฆได้เช่นกัน

หลังเกิดฝนตกที่สวนจิตรลดาร ในหลวง และ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ก็เริ่ม มั่นใจว่าจะสามารถสร้างฝนเทียมได้จริงแน่

จนกระทั่งปี 2512 การทดลองอย่างเป็นทางการครั้งแรกก็เกิดขึ้น

ในปีนั้นทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แจ้งเข้ามาว่าทางกระทรวง มีเครื่องบินเล็กสำหรับโปรยยาฆ่าแมลงอยู่หลายลำ และอยากจะรื้อฟื้น โครงการฝนเทียมนี้ขึ้น จึงให้ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ทำโครงการเสนอขึ้นมา พร้อมกับตั้งทีมปฏิบัติการเพื่อทดลองทำฝนอย่างเป็นทางการ

พื้นที่แรกที่ทีมปฏิบัติการนี้ได้ออกสนามทำการทดลอง คือ บริเวณ เขาใหญ่ อำเภอปากช่อง นครราชสีมา โดยหลังจากตรวจสอบสภาพอากาศ โดยละเอียดแล้วก็ได้กำหนดวันที่จะขึ้นบินกันอย่างเป็นทางการ

ในวันแห่งประวัติศาสตร์ ทุกอย่างเต็มไปด้วยความสนุกสนาน ม.ร.ว.เทพฤทธิ์พบว่าบนเครื่องบินไม่มีอุปกรณ์สำหรับการทำฝนเทียมเลย

จึงต้องไปรยน้ำแข็งออกมาทางหน้าต่างเครื่องบิน ซึ่งเมื่อเปิดหน้าต่าง
ลมภายนอกก็พัดกลับเข้ามาอย่างแรง จนทำให้น้ำแข็งแห้งลอยกลับเข้ามา
ในลำ และปลิวเข้าไปในหูของ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ ทำให้แก้วหูใหม่จนพิการ
แต่ท่านก็ยังกล้าใจทนจนเสร็จภารกิจ

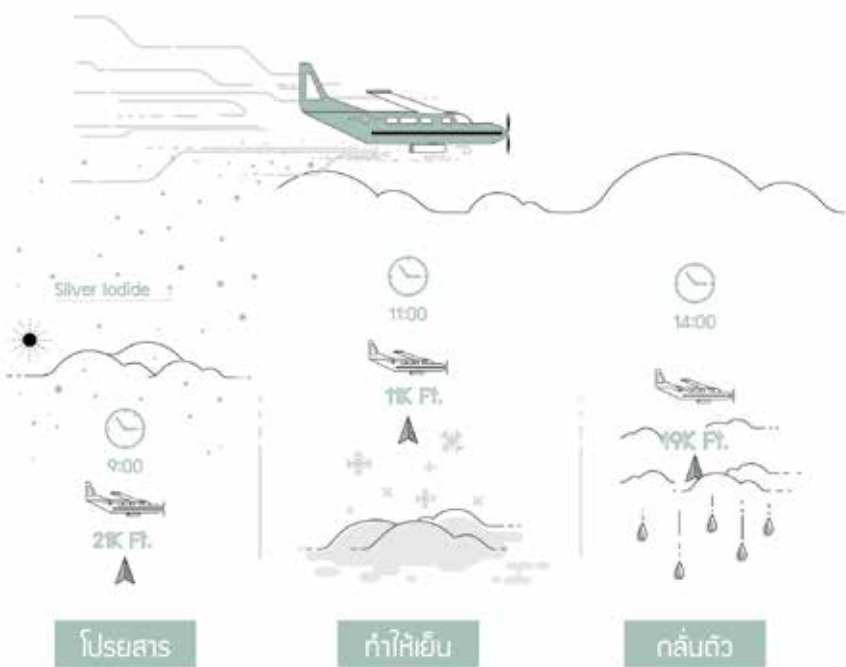
เมื่อทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ไปแล้ว สิ่งที่ต้องทำหลังจากนั้นก็
เพียงแค่การรอ

หลังจากที่ไปรยสารเคมีเสร็จไปไม่นาน ก้อนเมฆก็เริ่มขยายขนาด
ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ และรวมตัวกันหนาแน่นขึ้นจนกลายเป็นกลุ่มเมฆสีเทา
เกือบดำภายใน 15-30 นาที

**และในที่สุด เม็ดฝนหยดแรกที่ทุกคนรอคอยก็ร่วงลงมา
จากท้องฟ้า**

การรอคอยเกือบ 14 ปีสัมฤทธิ์ผลในวันนี้ การทดลองเป็นไปตาม
แผนที่วางไว้ทุกประการ นับเป็นฝนเทียมชุดแรกนับจากวันที่ท่านแหงนหน้า
มองขึ้นไปยังท้องฟ้าในวันนั้น

แม้การทดลองจะยังไม่สมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ข่าวการทดลอง
เรื่องฝนนี้ก็แพร่สะพัดออกไป ชาวนาในพื้นที่แห้งแล้งหลายแห่งเมื่อมี
การถวายฎีกาเพื่อขอให้ทำฝนในพื้นที่ของตนในหลวงจึงโปรดฯ ให้เจ้าหน้าที่
เดินทางไปทดลองทำฝนเพิ่มเติมที่จังหวัดนครสวรรค์ ก็ปรากฏว่าได้ผล

ฝนตกลงมาที่นาข้าว ทำอยู่สามวันก็เริ่มเห็นยอดข้าวโผล่ขึ้นมาเป็นสีเขียว แซมกับต้นน้ำตาล และเมื่อเวลาผ่านไปเจ็ดวันท้องทุ่งก็กลายเป็นสีเขียวทั่วพื้นที่ ผู้คนต่างเรียกฝนเทียมนี้ว่า **ฝนหลวง**

หลังจากทำฝนหลวงจนได้ผลที่ชัดเจน ในหลวงก็ได้ทำการรวบรวมความรู้ทั้งหมด และสรุปขั้นตอนการทำฝนหลวงออกมาเป็นคำสั้น ๆ 4 คำ คือ ก่อเมฆ เลี้ยงให้อ้วน ใจดี และเพิ่มฝน

ก่อกเมฆ นั้นก็ตรงตามชื่อ คือการก่อให้เกิดเมฆ เป็นการดัดแปรสภาพอากาศเพื่อเร่งกระบวนการดูดซับความชื้นในอากาศให้กลายเป็นเม็ดน้ำเร็วขึ้นกว่าปกติโดยการโปรยสารโซเดียมคลอไรด์จนเกิดกลุ่มเมฆจำนวนมาก ซึ่งเมฆเหล่านี้จะพัฒนาเป็นเมฆก้อนใหญ่ในเวลาต่อมา

เลี้ยงให้อ้วน คือไปเร่งการเจริญเติบโตของเมฆเพื่อเร่งการเพิ่มขนาดของเมฆและขนาดของเม็ดน้ำในก้อนเมฆ ขั้นตอนนี้จะทำการโปรยแคลเซียมคลอไรด์ ซึ่งจะดูดซับความชื้นและเม็ดน้ำขนาดเล็กในก้อนเมฆให้กลายเป็นเม็ดน้ำขนาดใหญ่จนเมฆก่อยอดได้สูงขึ้น

ใจดี เป็นการโปรยสารเคมีต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของเมฆ และเร่งเมฆให้เกิดเป็นเม็ดฝน เมฆแต่ละชนิดก็จะมีวิธีใจดีที่แตกต่างกัน

สุดท้ายคือ **เพิ่มฝน** หลังจากผ่านสามขั้นตอนที่ผ่านมา เมื่อฝนใกล้จะตกหรือเริ่มตกแล้วก็จะทำการโปรยน้ำแข็งแห้งเพื่อลดอุณหภูมิ ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสการตกของฝนและเพิ่มปริมาณน้ำให้มากขึ้นด้วย

และไม่ไม่นานนักข่าวความสำเร็จนี้ก็แพร่กระจายไปสู่ภายนอกหลายประเทศให้ความสนใจเข้ามาศึกษาดูงาน ในปี 2515 สิงคโปร์ได้ส่งตัวแทนเข้ามาขอถ่ายทอดความรู้ และการทดลองแสดงตัวอย่างที่แก่งกระจาน ที่สามารถทำให้ฝนตกได้ภายในเวลาไม่กี่นาที ก็ทำให้ผู้แทนจากสิงคโปร์ตื่นเต้นมาก ทำให้โครงการนี้โด่งดังไปทั่วโลก จนไทยได้รับการยกย่องจากองค์การอุทกนิยามวิทยาโลกให้เป็นศูนย์กลางการดัดแปรสภาพอากาศในภูมิภาคเขตร้อน

จากวันนั้นในหลวงก็ทรงวิจัยและพัฒนาโครงการฝนหลวงนี้อย่างต่อเนื่องเพื่อรวมประสบการณ์ให้กลายเป็นตำรา เพื่อคนรุ่นหลังได้ใช้ศึกษาต่อไป จนในปี 2542 ในหลวงก็ทรงจัดทำตำราฝนหลวงพระราชทาน (หรือ The Royal Rainmaking Technology) และแผนภาพตำราฝนหลวงพระราชทานขึ้น เพื่อเผยแพร่เป็นความรู้แก่คนทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันก็ทรงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ทำเรื่องขอสิทธิบัตร เพื่อมอบความสำเร็จทั้งหมดนี้ให้แก่คนไทยทั้งปวง

จากความฝันที่ดูเป็นไปไม่ได้ พระองค์ทรงพิสูจน์แล้วว่ามันสามารถเกิดขึ้นได้จริง และกลายเป็นผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าที่ตั้งใจไว้

เพราะนอกจากจะช่วยคนไทยทั้งหมดผ่านพ้นวิกฤติไปด้วยกันแล้ว ความรู้นี้ยังเป็นสิ่งที่จะอยู่กับโลกสืบไป

KEYS OF SUCCESS

- **เชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ**
แม้จะมีอะไรมาขัดขวางแต่ขอให้เชื่อในผลลัพธ์ที่ปลายทาง
- **ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น**
คำพูดที่ได้ยินจนเบื่อ แต่ยังใช้ได้ทุกเมื่อไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม

08

มองหาศัตรูที่แท้จริง

คุณชอบกินสตรอเบอร์รี่กันหรือเปล่า?

ถ้าย้อนเวลากลับไปเมื่อราว 50 ปีที่แล้ว ผลไม้สีแดงรสหวานชนิดนี้เรียกว่าเป็นผลไม้ล้ำค่าราคาแพงที่ได้ชื่อนำเข้าจากต่างประเทศด้วยความที่สตรอเบอร์รี่ไม่มีปลูกในเมืองไทย อย่างไรก็ตามแต่ผลใหญ่อวบอ้วนอย่างทุกวันนี้เลย แม้แต่ผลเล็กๆ ผิวสีไม่แดงมากยังมีราคาสูง

ตัดภาพมาที่ปัจจุบัน ทุกวันนี้สตรอเบอร์รี่หาได้ทุกมุมของซูเปอร์มาร์เก็ต ทั้งยังมีราคาไม่สูงมาก และมีหลายเกรดหลายขนาดให้เลือกซื้อหามารับประทาน

แต่กว่าสตรอเบอร์รี่สีแดงเหล่านี้จะเดินทางมาอยู่บนชั้นวางให้เราจับจ่ายกันนั้น มันได้ผ่านเรื่องราวมากมาย มันทำให้ยาเสพติดชนิดหนึ่งหายไปจากเมืองไทย มันได้พลิกชีวิตของชาวเขาจากหน้ามือเป็นหลังมือ และมันคือระบบการทำงานของทีมงานที่ขึ้นชื่อว่าครบเครื่องที่สุดทีมหนึ่งของไทย

มันคือเรื่องราวของแบรนด์ที่ชื่อว่า ‘โครงการหลวง’

จุดเริ่มต้นคือเมื่อปี 2512

มองการากเน่า

ปีนั้นในหลวงได้เสด็จฯ ไปเยี่ยมราษฎรทางภาคเหนือ ระหว่างที่ประทับบนเฮลิคอปเตอร์นั้นท่านก็ทรงเห็นภาพของดอกฝิ่นที่บ้านสะพรั่งปกคลุมไปทั่วดอย

สมัยนั้น ชาวบ้านชาวนานิยมปลูกฝิ่นกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งส่งผลเสียมากมาย ไม่ใช่แค่เพราะฝิ่นเป็นยาเสพติดเท่านั้น แต่การปลูกฝิ่นเป็นการทำลายดินและป่าต้นน้ำไปด้วยในตัว ด้วยวิธีการแบบทำไร่เลื่อนลอยที่ต้องตัดไม้ในป่ามาเผาทั้ง เพื่อทำเป็นไร่ฝิ่น เมื่อใช้ไร่เดิมซ้ำไป 4-5 ปี คุณภาพดินก็เสีย ชาวบ้านก็ทิ้งที่ดินตรงนั้นไปหาป่าใหม่ ๆ ที่ดินยังดีมาตัดไม้ทำไร่ฝิ่นซ้ำอีกเป็นวัฏจักร

ฝิ่น เป็นยาเสพติดที่อยู่คู่ดินแดนขวานทองมานาน มีหลักฐานเป็นกฎหมายในสมัยพระเจ้าอู่ทอง ปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาที่บัญญัติโทษไว้อย่างหนักว่า

“ผู้สูบฝิ่น กินฝิ่น ขายฝิ่นนั้น ให้ลงพระราชอาญาจึ่ง หนักหนา ธิราชบาทว์ให้สิ้นเชิง ทเวนบกสามวัน ทเวนเรือสามวัน ให้จำใส่คุกไว้จนกว่าจะอดได้ ถ้าอดได้แล้วเรียกเอาทานบน แก้มันญาติพี่น้องไว้แล้ว จึ่งให้ปล่อยผู้สูบ ขาย กินฝิ่น ออกจากโทษ”

ผ่านมามากหลายร้อยปี โทษเกี่ยวกับฝิ่นก็ยังคงรุนแรงอยู่เช่นเดิม แต่ไม่ว่าโทษจะหนักขนาดไหน ยาเสพติดอย่างฝิ่นก็ไม่เคยหมดไปจากสังคมไทยเสียที

ดินแดนที่เป็นชัยภูมิฝิ่นขนาดใหญ่ตรงชายแดนไทย-เมียนมา-ลาว ถูกเรียกว่า สามเหลี่ยมทองคำ เพราะหลายคนคิดว่าฝิ่นเป็นของดีปลูกแล้ว ร่ำรวยมหาศาล แต่แท้จริงคนที่รวยจากฝิ่นไม่ใช่ชาวบ้านชาวเขาที่ปลูก แต่เป็นพ่อค้ายาเสพติดผู้มีอิทธิพลต่างหาก จนในหลวงตรัสว่าที่ตรงนี้ ควรเรียกว่า สามเหลี่ยมแค้นแค้น แทนจะเหมาะสมกว่า

แล้วแบบนี้ทำไมชาวบ้านยังปลูกฝิ่นกันอยู่อีกล่ะ?

คำตอบคือความสะอาด

เพราะชาวบ้านรู้จักฝิ่นเป็นอย่างดี รู้ว่าต้องปลูกอย่างไร เมล็ดพันธุ์ ก็มีพร้อม แถมพอเก็บเกี่ยวได้แล้วก็มีคนมารับซื้อถึงที่ ให้อาชีพสม่ำเสมอ ขณะที่พืชอื่นๆ นั้นปลูกไปก็ไม่รู้จะขายอย่างไร หรือขายได้ก็อาจจะถูกกดราคา แถมยังต้องแข่งกันผลิตกับเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มอีกต่างหาก

แม้จะผิดกฎหมาย แถมต้องปลูกแบบหลบๆ ซ่อนๆ และก็ไม่ได้

ทำให้ฐานะดีขึ้นสักเท่าไร แต่ฝิ่นก็ปลูกง่าย มีคนรับซื้ออยู่ตลอด แปลว่า
ทุกครั้งที่ชาวบ้านต้องการเงินด่วน ชาวบ้านจะปลูกฝิ่นเสมอ

เมื่อพิจารณาดูจะเห็นว่า ต้นเหตุของปัญหาฝิ่นนี้ไม่ใช่พ่อค้า
ยาเสพติด ไม่ใช่ชาวบ้าน ไม่ใช่คนเสพยา และไม่ใช่ต้นฝิ่นที่บ้านสะพรั่ง

แต่คือ ความยากจนต่างหาก

ดังนั้นแล้วหากจะแก้ปัญหานี้ให้ได้ก็จะต้องขุดลงไปให้ถึงราก
ของปัญหา นั่นคือ ความอดอยากที่ทำให้ชาวบ้านต้องปลูกฝิ่นประทังชีวิต

ในหลวงจึงทรงใช้วิธีการย่อนรอยฝิ่น นั่นคือ ให้ชาวบ้านลองปลูก
พืชอื่น แต่มีขั้นตอนเหมือนกับการปลูกฝิ่น ทั้งเมล็ดพันธุ์ที่พร้อมปลูก
สร้างแหล่งรับซื้อผลผลิตที่ให้ราคาดี จนผลลัพธ์ที่ได้นั้นคุ้มค่ากว่าการ
ปลูกฝิ่นที่เสี่ยงต่อการผิดกฎหมายหลายเท่า หากทำได้ปัญหาฝิ่นในเมือง
ไทยก็คงหมดไปในที่สุด

**นั่นคือจุดเริ่มต้นของต้นแบบโมเดลธุรกิจเพื่อสังคมใน
ประเทศไทย ที่ชื่อว่า ‘โครงการหลวง’**

โครงการหลวง

ผลผลิตแรกที่พระองค์ทรงทดลองกับโครงการหลวงคือ ลูกท้อ เหตุการณ์ที่จุดประกายไฉฉะนี้มาจากตอนที่ในหลวงทอดพระเนตรเห็นต้นท้อพื้นเมืองยืนต้นออกลูกท้อเล็ก ๆ ที่หมู่บ้านชาวแม้งแห่งหนึ่ง จึงตรัสถามชาวบ้านถึงราคาของลูกท้อ ก็ได้คำตอบว่าขายได้ราคาพอ ๆ กับฝิ่น พระองค์จึงทรงคิดว่าแค่ท้อลูกเล็ก ๆ แค่นี้ยังขายได้ราคาพอกับฝิ่น ถ้าปลูกได้ลูกใหญ่กว่านี้ราคาก็คงจะดีกว่านี้มาก และถ้ามีพืชผลที่ขายได้ราคาดีกว่าฝิ่น ชาวบ้านก็น่าจะพร้อมใจกันเลิกปลูกฝิ่นแน่ ๆ

ในเวลานั้นเป็นช่วงที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทำการทดลองเพาะพันธุ์ท้อจากต่างประเทศอยู่พอดี ในหลวงจึงพระราชทานเงินส่วนพระองค์เพิ่มเติมอีก 200,000 บาท พระราชทานชื่อให้กับสวนที่ทำการทดลองนี้ ที่ดอยปุยว่า สวนสองแสน มีหน้าที่ทดลองหาพันธุ์พืชใหม่ๆ ให้ชาวเขาปลูกทดแทนฝิ่น พร้อมกันนั้นก็รวบรวมนักวิชาการด้านการเกษตรจาก 3 มหาวิทยาลัย คือ เกษตรศาสตร์ เชียงใหม่ และแม่โจ้ นำโดย ม.จ.ภิศเดช รัชนี้ เป็นทีมงานเฉพาะกิจเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความคุ้นเคยกับชาวเขา ซึ่งการตั้งทีมใหม่นี้ขึ้นอย่างนี้ ทำให้การทำงานคล่องตัวกว่างานราชการมากนัก

หลังจากในหลวงทรงเล่าเรื่องโครงการที่เพิ่งเริ่มนี้ให้บรรดาทูตานุทูตประเทศต่าง ๆ ฟัง หลายประเทศต่างยื่นมือมาช่วยเหลือทั้งเรื่องเงินทุนและเมล็ดพันธุ์ แต่ประเทศที่เข้ามามีบทบาทมากที่สุดคือ ไต้หวัน ซึ่งมีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับบ้านเรา ที่แม้จะอยู่ในเขตร้อนแต่ก็ยังปลูกพืชเมืองหนาวบนภูเขาได้

ผู้เชี่ยวชาญจากไต้หวันได้แจ้งอุณหภูมิบนดอยปุยนั้นไม่เย็นพอสำหรับพืชเมืองหนาว หลังจากสำรวจพื้นที่กันอยู่ราวสองสัปดาห์ เจ้าหน้าที่ก็พบว่าดอยอ่างขางสามารถปลูกพืชเมืองหนาวได้ เพราะไปเจอว่าบนนั้นมีต้นแอปเปิ้ลป่าและท้อต้นสูงใหญ่ซึ่งเป็นพืชที่เติบโตในสภาพอากาศหนาวเย็นเติบโตอยู่

‘สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง’ จึงถือกำเนิดขึ้นที่นี่ และเริ่มทำการทดลองปลูกพืชมากมาย เช่น แอปเปิ้ล พลับ สาลี่ บ๊วย เอปริคอต พืชเกาลัด ฯลฯ

ขณะเดียวกันในหลวงและทีมของ ม.จ.ภิศเดชภักยพยายามเข้าไปสร้างความเข้าใจและโน้มน้าวชาวบ้านให้หันมาปลูกพืชเมืองหนาวทดแทนฝิ่นกัน โดยพระองค์ไม่ได้ใช้วิธีการบังคับให้เลิก เพราะทรงรู้ว่าชาวเขาปลูกฝิ่น

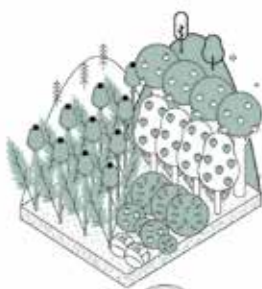
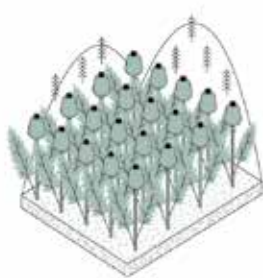
มาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว แต่ทรงอธิบายให้ชาวเขาเห็นว่าผืนนั้นต้องปลูกแบบหลบๆ ซ่อนๆ เพราะผิดกฎหมาย ทำไปก็ไม่สบายใจ ถ้าถูกค้นเจอก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ไหนจะลำบากครอบครัวอีก การปลูกพืชอื่นที่โครงการหลวงทดลองนี้ ต่างก็ขายได้เงินดีโดยไม่ต้องกลัวเจ้าหน้าที่บ้านเมืองด้วย

ด้วยเหตุนี้ชาวเขาหลายคนจึงตัดสินใจทดลองปลูกพืชที่ในหลวงทรงนำมาให้ ทั้งต้นกาแฟ ที่เป็นที่ต้องการของตลาด ต้นมะเขือเทศที่ขึ้นได้ดีในภูมิอากาศหนาวเย็น และถั่วแดงที่เจริญเติบโตได้ดีในช่วงฤดูการเดียวกันกับฝิ่น ทำให้เมื่อปลูกถั่วแดงหลวงแล้ว ชาวบ้านก็จะปลูกฝิ่นไม่ได้ พอหลังเก็บเกี่ยว ชาวบ้านก็พบว่าปลูกพันธุ์พืชพระราชทานแล้วสะดวกสบายกว่าปลูกฝิ่นมากนัก ทำให้มีชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งหันมาปลูกเมล็ดพันธุ์ของโครงการหลวงตาม

ในปีแรกที่เริ่มโครงการนั้นมีการพระราชทานให้ยืมพันธุ์ถั่วทั้งหมด 2.5 ตัน ซึ่งปรากฏว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เพราะปลูกง่าย

ให้ผลผลิตดี จนปีต่อมาต้องสั่งซื้อถั่วเพิ่มจากเนเธอร์แลนด์ถึง 34 ตัน
เลยทีเดียว

**และเมื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจแล้ว การจะข้อนรอยคืนได้
สำเร้จนั้น ต้องมีการวางแผนการตลาดให้ชัดเจนและทำอย่างครบวงจร**

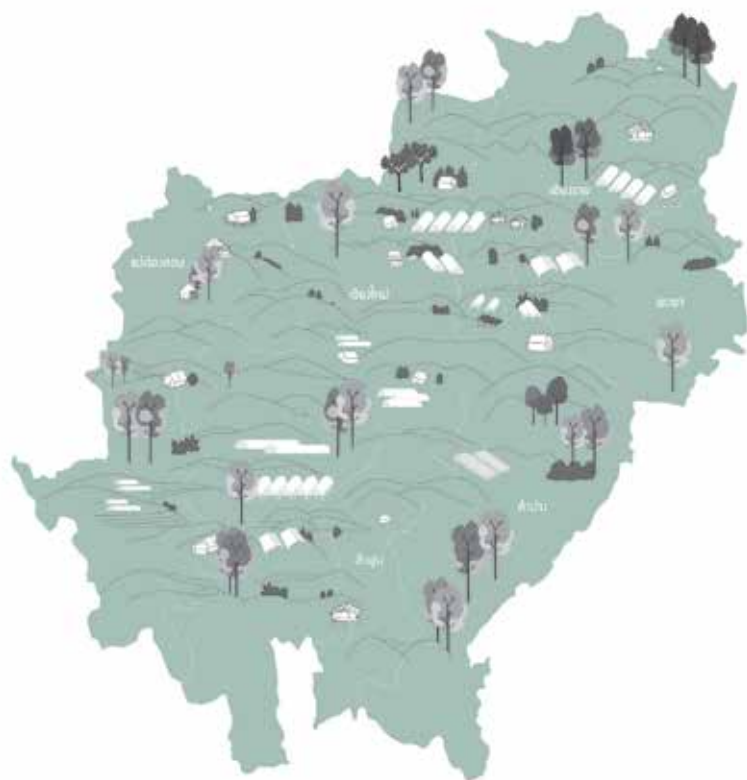

พัฒนา

อีกหนึ่งปัญหาใหญ่ที่เกษตรกรชาวเขาต้องเผชิญมาโดยตลอดคือ ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา เนื่องจากสมัยนั้นการขนส่งผลผลิตลงจากดอยนั้นยากลำบาก และบางครั้งผลผลิตก็ล้นตลาดจนต้องยอมขายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลางไปในราคาถูกจนไม่คุ้มทุน

เพื่อแก้ปัญหาความยากจนให้ถูกจุด โครงการหลวงจึงต้องรับซื้อผลผลิต และจัดหาตลาดให้เกษตรกร

นั่นจึงเป็นที่มาของ ‘โรงงานดอยคำ’ หรือโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปแห่งแรก ที่ตั้งอยู่บริเวณเชิงดอยอ่างขาง มีหน้าที่รับซื้อผลผลิตใกล้เคียงที่ปลูก ทำให้สามารถขายได้ในราคายุติธรรมและคงความสดใหม่ไว้ได้ และหากสินค้าล้นตลาดก็ยังสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้อีกด้วย อย่างครั้งหนึ่งที่สตอเบอรี่พันธุ์พื้นเมืองถูกกดราคาจากโรงงานอื่นๆ อย่างหนัก ทางโครงการหลวงจึงรับซื้อมาเพื่อแปรรูปเป็นซอสและแยม แลกกับราคาที่สมเหตุสมผล โดยเจ้าหน้าที่ยังพยายามส่งเสริมให้ชาวเขารวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์เพื่อรวบรวมผลผลิตส่งให้โรงงานได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย ถึงจุดนี้ชาวบ้านเริ่มปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกฝิ่นกันหมดแล้ว แต่ในหลวงไม่ทรงหยุดอยู่เพียงเท่านี้

เพราะการได้ช่วยเหลือประชาชนไม่น่าภูมิใจเท่ากับการทำให้ชาวบ้านเหล่านี้สามารถยืนหยัดได้ด้วยตัวเอง เพราะนั่นแปลว่าพระองค์ได้ช่วยพัฒนาชีวิตของชาวบ้านให้ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

“เราต้องให้เขาช่วยตัวเอง เพราะถ้าคอยเลี้ยงดูอยู่จะเคยตัว”
ในหลวงรับสั่งไว้เช่นนี้

นั่นทำให้ทุกๆ การช่วยเหลือของในหลวง ล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างระบบและสร้างคนเพื่อความยั่งยืนในอนาคตทั้งสิ้น

อาทิ ระบบยืมข้าวที่ต้องกู้เมล็ดข้าวไปแล้วคืนพร้อมดอกเบี้ย เป็นข้าวเพิ่มเติม ก็พัฒนามาเป็นโครงการธนาคารข้าว ที่ชุมชนสามารถร่วมกันดูแลและกู้ยืมข้าวไปปลูกกันได้ จนหลายหมู่บ้านหมดปัญหาข้าวขาดแคลนอย่างสิ้นเชิง

หรือการส่งเสริมให้ปลูกไม้ยืนต้นไปพร้อมกับไม้เศรษฐกิจ ที่ต้องเผชิญกับความไม่เข้าใจของชาวบ้าน เพราะไม้ยืนต้นไม่อาจให้ผลตอบแทนเป็นรายได้ได้ทันทีเหมือนพืชเศรษฐกิจ แต่ทีมโครงการหลวงก็พยายาม

ให้ข้อมูลว่าไม่ยั่นตันมีประโยชน์มาก เช่น เมื่อโตถึงระดับหนึ่งก็สามารถ
ลิดกิ่งเอาไปทำพินได้ ครั้นชาวบ้านปลูกไม่ยั่นตันมากเข้า ป่าก็กลับมาเขียว
ขจี น้ำที่เคยแห้งก็ไหลรินอีกครั้ง สุดท้าย ชาวบ้านก็ได้ประโยชน์จากป่า ป่า
ก็ได้ประโยชน์จากชาวบ้าน พึ่งพากันได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ในหลวงยังทรงจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ และโรงเรียน
ขึ้นเพื่อดูแลสุขภาพและให้การศึกษาแก่ชาวบ้าน เพราะทรงตระหนักดีว่า
เมื่อครอบครัวที่ดีและสภาพแวดล้อมที่ดี ก่อให้เกิดสังคมที่ดีแล้ว การมี
สุขภาพที่ดีและการศึกษาที่ดี ย่อมทำให้คนรุ่นใหม่เติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญ
ของประเทศได้ในอนาคต

**และที่สำคัญคือ ความยั่งยืนนี้ได้ลบล้างความยากจนออกไป
จากสังคมชาวเขา และจะทำให้ชาวบ้านไม่กลับไปปลูกฝิ่นอีก
อย่างแน่นอน**

ต่อยอด

เมื่อระบบที่เซตไว้ให้ชาวบ้านเริ่มอยู่ตัวทั้งพืชพันธุ์การเกษตรและโรงงานแปรรูปอาหาร สถานที่ต่อไปที่ต้องพัฒนาคือตัวโครงการหลวงเอง ที่ต้องดำเนินงานต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ทีมงานโครงการหลวงจึงทำงานอย่างหนักเพื่อต่อยอดกิจกรรมโครงการหลวงให้กว้างไกลและมีคุณภาพมากที่สุด ทั้งระบบการตรวจสอบสินค้าและการจัดเก็บพืชผักผลไม้ที่ได้มาตรฐานสากล รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ทำให้ชื่อเสียงของสินค้าจากโครงการหลวงได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

อย่างถั่วแดงนั้นก็มีการเปลี่ยนชื่อใหม่ จากเดิมที่มีชื่อน่ากลัวว่า ถั่วไตแดง กลายเป็นถั่วแดงหลวง เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายขึ้น มีการนำไปออกโทรทัศน์สาริตการทำให้เป็นเมนูต่างๆ และเชิญบรรดาสื่อมวลชนมาชิม ทำให้ถั่วแดงหลวงกลายเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศ

หรืออย่างเรื่องราวของสตรอเบอรี่ที่ก็มีการพัฒนาสายพันธุ์จากพันธุ์พื้นเมืองเดิมที่ผลนิ่มมาก และง่ายเวลาขนส่ง ทางทีมโครงการหลวงจึงคัดเลือกสายพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาปลูกแทน จนได้สตรอเบอรี่พันธุ์

สีแดง ผิวแข็ง จนส่งได้สบาย แต่รสชาติกลับเปรี้ยวจนต้องจิ้มพริกเกลือกิน
เลยทีเดียว

เวลาผ่านไป 17 ปี ก็มีการพัฒนาสายพันธุ์สตรอเบอร์รี่โดยใช้พันธุ์
ญี่ปุ่นเป็นต้นแบบ จนได้สตรอเบอร์รี่พระราชทานพันธุ์ 70 ที่มีรูปร่าง
เป็นทรงกรวย รสชาติหวาน กลิ่นหอม เนื้อผลแข็ง ขนส่งสะดวก ก็แล้วเสร็จ
ในช่วงเดียวกับที่ในหลวงทรงมีพระชนมพรรษาครบ 70 ปีพอดี

หลังจากนั้น ทีมโครงการหลวงก็ยังวิจัยพัฒนาพันธุ์สตรอเบอร์รี่
อย่างต่อเนื่องออกมาอีกหลายสายพันธุ์ ทั้งพันธุ์ 72, 60, 80 จนมาถึง
สายพันธุ์ล่าสุด คือ พันธุ์พระราชทาน 88 ที่มีขนาดผลใหญ่ สีแดงส้ม
ถึงแดงสด เนื้อแน่นละเอียด รสชาติหวานเป็นพิเศษ และแทบไม่มีรสเปรี้ยว
ติดเลย

เรื่องนี้เป็นข้อพิสูจน์ถึงการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งของทีมโครงการ
หลวงได้เป็นอย่างดี

เป็นเวลาเกือบครึ่งศตวรรษแล้วที่โครงการหลวงได้พลิกสถานการณ์
ในดินแดนที่เคยรายล้อมไปด้วยยาเสพติดให้กลายเป็นแหล่งผลิตพืชผัก
ผลไม้เมืองหนาวรสชาติดีที่ส่งขายไปทั่วประเทศ พร้อมกับขยายศูนย์พัฒนา
ไปตามดอยต่าง ๆ รวมแล้ว 39 ศูนย์

ผลจากการดำเนินงานอย่างครบวงจรนี้เอง ทำให้ทุกวันนี้ชาวเขา

ต่างมีฐานะที่ดีกว่าเดิม สามารถตัดฝืนออกไปจากวงจรชีวิตได้อย่างถาวร และยังได้พืชผักสดสะอาด ผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ จากโครงการหลวง ที่เดินทางจากดอยมาถึงมือเราทุกวันอีกด้วย

บทสรุปการต่อสู้กับฝิ่นของในหลวงน่าจะสามารถสรุปได้จาก บทสัมภาษณ์ของพระองค์กับสำนักข่าว BBC เมื่อครั้งเสด็จฯ ไปทรงงาน ที่ภาคอีสานเมื่อปี 2522 ว่า

“เราไม่ได้ต่อสู้กับประชาชน เราต่อสู้กับความอดอยากหิวโหยของประชาชนต่างหาก”

จงมองหาศัตรูที่แท้จริง

และเมื่อพบแล้วเราก็จะรู้ว่าจะต้องแก้ปัญหาที่ตรงไหน

ถึงตรงนี้ สำหรับผู้ที่ชอบสตรอเบอร์รี่ เราก็หวังว่าคุณจะกิน สตรอเบอร์รี่ที่อยู่ในมือได้ร่อยรื่นกว่าเดิม

และสำหรับผู้ที่ยังไม่เคยกินสตรอเบอร์รี่ของโครงการหลวง ที่ปลูก บนยอดดอยในภาคเหนือ บนผืนดินของประเทศไทย ด้วยนึกเกรงว่า คุณภาพจะสู้ของนำเข้าไม่ได้ เราก็หวังว่าคุณจะลองชิมความหวานหอม ของมันดูสักครั้ง

ให้รู้วาระสชาติของชัยชนะที่ยั่งยืนนั้นเป็นอย่างไร

KEYS OF SUCCESS

- มองหาต้นตอที่แท้จริงของปัญหา
ต้นเหตุที่แท้ อาจไม่ใช่สิ่งที่เราเห็นได้จากการมองสถานการณ์
เพียงผิวเผิน
- คิดหนทางแก้ไขให้ครบทั้งระบบ
อุดรอยรั่วให้หมด จะได้ไม่ต้องวนกลับมาปวดหัวกับเรื่องเดิมๆ
ซ้ำแล้วซ้ำอีก
- เน้นพัฒนาคุณภาพคน
ถ้าคนมีคุณภาพ อนาคตก็มีคุณภาพไปด้วยเป็นเงาตามตัว

09

แยกความอยาก
ออกจากความจำเป็น

ก่อนเริ่มบทนี้เราอยากให้ทุกคนลองนึกดู ว่าตอนนี้เรากำลัง
อยากได้อะไรมากที่สุด

ถ้านึกได้แล้วอย่าเพิ่งเอาไปบอกใคร ทดไว้ในใจก่อน
แล้วเอาคำตอบนั้นไปตอบในหลวงดู

ตลอด 70 ปีที่ทรงงาน ทุกครั้งที่ในหลวงทรงลงพื้นที่เยี่ยมเยียน
ดูทุกข์สุขของชาวบ้าน คำถามติดปากของพระองค์คือ “อยากได้อะไรที่สุด”

อาจเพราะทรงเห็นว่าไม่มีใครรู้ความต้องการของตนดีไปกว่าเจ้าตัว
หมู่บ้านนี้พื้นที่นี้ขาดแคลนอะไร ทุกคนย่อมรู้ดีอยู่แล้ว

แต่ความคิดนี้ก็เปลี่ยนไป เมื่อครั้งที่พระองค์ทรงขับรถไปยังพื้นที่
ต่าง ๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี 2495 และเกิดไปติดหล่มเข้าที่บ้าน
ห้วยคต ชาวบ้านก็ต้องมาช่วยกันเข็นจนสุดท้ายก็ขึ้นมาได้

ที่นั่นในหลวงทรงถามชาวบ้านคนหนึ่งชื่อ ลุงรววย ว่าคนที่นี่มีอะไร
ให้ช่วยบ้างมั้ย ลุงรววยก็บอกว่าอยากได้ถนน เพราะถนนไม่ดีทำให้ชาวบ้าน
ที่นี่ต้องใช้เวลาเป็นวันกว่าจะขนส่งเอาผักไปขายที่ตลาดได้ แม้ตัวตลาดจะ
อยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านก็ตาม หลายครั้งผักก็เน่าเสียชะงกลางทาง พระองค์

จึงให้ตำรวจตระเวนชายแดนมาสร้างถนนให้หมู่บ้านแห่งนี้ใช้ พระราชทานนามให้ว่า ‘ถนนห้วยมงคล’ ผลปรากฏว่าสามารถ่นระยะเวลาเดินทางของคนที่นี่ให้เหลือเพียงแค่ 20 นาทีเท่านั้น เปลี่ยนหมู่บ้านยากจนแห่งนี้ให้กลายเป็นหมู่บ้านที่เจริญที่สุดในหัวหินภายในเวลาเพียงไม่นาน

แต่แล้วเรื่องราวก็กลับตาลปัตร เมื่อหลังจากวันนั้นก็มียาทุนเข้าไปกว้านซื้อที่ดินในบริเวณนั้น ทำให้ชาวบ้านหลายคนตัดสินใจขายที่ดินเปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรไปเป็นลูกจ้าง บางคนก็ออกจากพื้นที่ไป หรือบางคนก็อพยพเข้าไปอยู่ในป่าลึกกว่าเดิม ทำให้พื้นที่ป่าต้นน้ำปราณบุรีถูกบุกรุก กลายเป็นผลเสียต่อส่วนรวมมากกว่าเดิม

ถนนที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยชาวบ้าน กลับทำให้ชาวบ้านลำบากกว่าเดิม แถมยังส่งผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ อีกมาก

นั่นทำให้ในหลวงรู้ว่าบางครั้งสิ่งที่ชาวบ้านอยากได้ อาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นจริงๆ สำหรับชีวิตของชาวบ้านก็ได้

ที่นั่นกลับมาที่ของที่เราทอดไว้ในหัวตั้งแต่ตอนต้น

สิ่งที่เราต้องการ มันคือสิ่งที่ชีวิตเราต้องมีจริงๆ หรือเปล่า?

NEED or WANT

ถ้าลองแยกแยะดูดี ๆ เราจะพบว่าในชีวิตเราจะมีสิ่งที่เราต้องมี กับ
สิ่งที่เราต้องการ หรือ need กับ want แบ่งเป็นกลุ่มของสิ่งต่าง ๆ ได้ 4 กลุ่ม
หนึ่ง สิ่งที่เราต้องมี และเราก็กต้องการ
สอง สิ่งที่เราไม่ต้องมี แต่เราก็กต้องการ
สาม สิ่งที่เราต้องมี แต่เราไม่ต้องการ
สี่ สิ่งที่ไม่ต้องมี และเราก็กไม่ต้องการ

ตามทฤษฎีแล้ว เราควรมองหาสิ่งที่ต้องมีเสียก่อน แล้วจึงค่อยมอง
หาสิ่งที่ต้องการ ด้วยความจำเป็นที่ต่างกัน ซึ่งสิ่งที่ต้องมีในชีวิตของ
แต่ละคนก็ต่างกันไปตามปัจจัยในชีวิตที่ไม่เหมือนกัน

แต่ความยากของหลักการนี้คือเรามักสับสนระหว่างความต้องการ
กับความ ‘ต้องมี’ หลายครั้งที่เรานึกไปว่าสิ่งที่เราต้องการคือของที่จำเป็น
แต่ความจริงกลับตรงกันข้าม

เมื่อในหลวงทรงเห็นว่าสิ่งที่ต้องมีนั้นมักไม่สัมพันธ์กับสิ่งที่ชาวบ้าน

ต้องการ พระองค์จึงพยายามแสดงให้เห็นความต่างระหว่างสองสิ่งนี้

อย่างเช่นครั้งหนึ่งที่พระองค์เสด็จฯ ไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่ป่าละอู ชาวบ้านที่นั่นเลี้ยงชีพด้วยการทำไร่เลื่อนลอย ถางป่า ย้ายหลักแหล่งไปเรื่อย ครั้นถามก็ได้ความว่าที่ชาวบ้านไม่ทำไร่ทำนาบนที่ดินเดิมเพราะที่ดินเดิมมีหญ้าขึ้นเต็ม ไม่สามารถถางได้ เพราะการจะถางหญ้าได้จำเป็นต้องมีรถแทรกเตอร์ และพวกเขาก็ไม่มีเงินพอซื้อรถแทรกเตอร์

ถ้าเจ้าหน้าที่อยากให้พวกชาวบ้านพัฒนามากกว่านี้ ก็ต้องหารถแทรกเตอร์มาให้ จะได้ถางหญ้าได้

ในหลวงทรงได้ยินก็ตรัสกลับไปว่า มันไม่ใช่เพราะเป็นคนจนหรอกที่ทำให้ถอนหญ้าไม่ได้ เป็นเพราะขี้เกียจมากกว่า ชาวบ้านฟังก็ได้แต่หัวเราะหะ ๆ

เพราะถ้าถามว่ารถแทรกเตอร์ช่วยถางหญ้าได้มั๊ย ก็ตอบเลยว่าได้ หรือถ้าถามว่ารถแทรกเตอร์ทำให้ถางหญ้าสะดวกมั๊ย ก็ตอบเลยว่าใช่

แต่ถ้าถามว่ารถแทรกเตอร์เป็นเครื่องมือเดียวที่ถางหญ้าได้หรือ
ก็ตอบได้เลยว่าไม่ใช่

ถ้ามีรายได้เพียงพอจะซื้อรถแทรกเตอร์ ซื้อไว้ก็สะดวกดี

แต่ตัวรถนั้นไม่ใช่สิ่งจำเป็น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้ 'ต้องมี'
รถแทรกเตอร์ เพียงแค่ 'ต้องการ' เท่านั้น

FOCUS ON WHAT YOU NEED

ถ้าอย่างนั้นที่สุดแล้ว สิ่งที่เราต้องมีอันดับหนึ่งคืออะไร

เมื่อพิจารณาจากโครงการกว่า 4,000 โครงการที่ในหลวงทรงคิดและทำ จะพบว่าส่วนใหญ่เกี่ยวกับการหาน้ำและแก้ปัญหาดินทั้งนั้น โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้ประชาชนสามารถเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ได้

เพราะอาหารคือสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่คนเราต้องมี

ครั้นคนเรามีอาหารไว้บริโภคจนท้องอิ่มแล้ว ก็จะมีกำลังและความสุขเพียงพอสำหรับต่อยอดไปทำกรงานอื่นๆ ได้อีกมาก

ในเมื่อรู้แล้วว่าปากท้องเป็นของจำเป็นระดับคอขาดบาดตาย ในหลวงจึงทรงทุ่มสรรพกำลังเพื่อศึกษาเรื่องการผลิตอาหารเป็นหลัก สร้างความมั่นคงทางอาหารให้ประชาชนผลิตอาหารได้ด้วยตัวเอง

พระองค์ถึงกับเปลี่ยนสวนจิตรลดาที่เป็นบ้านของตัวเองให้กลายเป็นพื้นที่เกษตรขนาดย่อมเพื่อทดลองและวิจัยเพื่อหาว่าวัตถุดิบอะไรคืออาหารที่ชาวบ้านจะสามารถผลิตได้ง่ายและยังมีคุณค่าทางสารอาหารในปริมาณที่พอดี

ทรงลงมือปลูกข้าว ปรับปรุงดิน และยังทำบ่อเพาะเลี้ยงปลานิล
ที่ทรงรับมาจากจักรพรรดิอากิฮิโตะแห่งญี่ปุ่น รวมถึงทำฟาร์มโคนม ด้วย
เห็นว่าเป็นอาหารที่มีคุณค่า

นอกจากนั้นยังทรงวางแผนต่อไปด้วย ว่าหากนมโคที่ผลิตมีปริมาณ
มากจนเกินความต้องการ ก็ยังนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อีกมาก
ทั้งนมผง เนยแข็ง โยเกิร์ต ไปจนถึงนมอัดเม็ดจิตรลดาที่โด่งดังไปถึง
ต่างประเทศ

ครั้นทดลองเรื่องอาหารแล้ว พระองค์ก็ทรงต่อยอดไปถึงการสร้าง
ระบบสังคมที่ดี ด้วยความเชื่อว่าถ้าคนรู้จักกัน ช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัย
ซึ่งกันและกัน เราก็จะสามารถใช้ชีวิตที่มีความสุขได้

ความสุขคือสิ่งที่ในหลวงทรงเน้นย้ำเสมอมา ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุด
ของโปรเจกต์ต่างๆ ที่พระองค์ทำ

แล้วความสุขนั้นคืออะไรกันเล่า?

“ความสุขนั้นก็คือ ความสะดวก” ในหลวงตรัสไว้เช่นนี้

หลายครั้งที่เราต้องการเงินมาก ๆ ก็เพราะเชื่อว่าเงินจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ชีวิตเรา ไม่ว่าจะเรื่องอาหาร เรื่องที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า ยารักษาโรค แต่ความเป็นจริงก็คือไม่ใช่คนเราจะสามารถมีเงินเยอะ ๆ กันได้ทุกคน ดังนั้นหากเราทำงานและอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ระวังระมัดระวัง ภัยให้กัน ก็จะก่อให้เกิดความสะดวก นำมาซึ่งความสุข

พระองค์ทอดลงสร้างเมืองในแผ่นดินที่ ‘หุบกะพง’ พร้อมลอง ออกแบบวิธีการดำเนินชีวิต รวมไปถึงจัดวางระบบต่าง ๆ เพื่อเป็นต้นแบบ จัดสรรแบ่งปันพื้นที่ให้เกษตรกรตัวอย่างกลุ่มหนึ่ง ลองแบ่งที่ดินเพื่อ เพาะปลูกตามแนวคิดของพระองค์ คือมีส่วนที่เพาะปลูก ส่วนที่เป็นระบบ ชลประทาน และส่วนอยู่อาศัย พร้อมทั้งแนะนำให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเป็น สหกรณ์ จะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

โปรเจกต์หุบกะพงประสบความสำเร็จพอสมควร แต่ขยายผล ไปถึงสังคมวงกว้างได้ไม่มากเท่าที่ควร อาจเพราะคนไทยยังไม่ค่อยเกิด คอนเซ็ปต์ของสหกรณ์สักเท่าไร

อีก 20 ปีต่อมา ในหลวงก็เสนอแนวคิด ‘ทฤษฎีใหม่’ ขึ้นมาแทน

ทฤษฎีใหม่นี้มีความคล้ายคลึงกับสหกรณ์หุบกะพงอยู่บ้าง เนื่องจากพูดถึงเรื่องเกษตรกรรมและการอยู่เป็นชุมชนเหมือนกัน แต่ทฤษฎีใหม่จะเน้นการพึ่งพาตัวเองของปัจเจกบุคคลแทนที่จะพึ่งพิงซึ่งกันและกันเหมือนสหกรณ์หุบกะพง เป็นอันดับแรกแบบหุบกะพง

ด้วยความคิดว่าถ้าหากทุกคนพึ่งตัวเองได้ การรวมกลุ่มก็จะเข้มแข็งเอง

ในหลวงทรงเริ่มต้นจากแปลงทดลองก่อน พระองค์จึงเอาพื้นที่เฉลี่ยที่เกษตรกรไทยมีคือ 15 ไร่ มาแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าว โดยคำนวณให้ปริมาณข้าวเพียงพอจะมีกินทั้งปี, พื้นที่ปลูกพืชผัก, พื้นที่สระ สำนองน้ำไว้ใช้ทั้งปี และสุดท้ายคือแบ่งมาปลูกบ้านและเลี้ยงสัตว์

ปรากฏว่าการทดลองนั้นได้ผลดีมาก นอกจากจะพอกินในครอบครัวเองแล้ว ยังเหลือแจกให้โรงเรียน แกมยังเหลือพอเอาไปขายได้กำไรมาอีกสองหมื่นบาท

ดูเฟินๆ แล้วเหมือนว่าทฤษฎีใหม่จะเน้นไปที่การเกษตรเป็นหลัก
แต่ความจริงแล้วมันคือการจัดสรรสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของปัจเจก
บุคคลแต่ละคนต่างหาก

**และเมื่อไหร่ที่หน่วยย่อยที่สุดของสังคมอย่างปัจเจกบุคคล
เข้มแข็ง อยู่ได้ด้วยตัวเองแล้ว การรวมกลุ่มเข้าด้วยกันก็จะเพิ่มพลัง
ให้การทำงานอื่นๆ ได้อย่างแน่นอน**

BALANCE NEED & WANT

หลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 ในหลวงทรงนำเสนอแนวคิดใหม่ ที่เหมือนจะสรุปแนวคิดที่พระองค์ได้จากการทรงงานตลอดชีวิตที่ผ่านมา กลายเป็นหลักทฤษฎีชื่อว่า ‘ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง’
แล้วพอเพียงคืออะไร?

ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง อาจไม่ใช่การทิ้งชีวิตที่เคยมีที่เคยเป็น แล้วออกไปทำเกษตรเพื่อยังชีพเพียงอย่างเดียว แต่พูดง่าย ๆ ว่าเป็นการพิจารณา คิดค้นหาว่าอะไรคือสิ่งที่ชีวิตเราต้องมี แล้วพัฒนามันให้เราอยู่ได้อย่างสะดวก ที่สำคัญคือ พึ่งตัวเองให้มาก และละเว้นการเบียดเบียนซึ่งผู้อื่น และตัวเอง พัฒนาต่อเติมวิชาชีพและชีวิตไปตามโอกาสที่มี

หลักการนี้ไม่ได้ครอบคลุมแต่ด้านการเกษตรเท่านั้น แต่ทรงตั้งใจให้คนหันมาจัดการกับชีวิตของตัวเองอย่างเหมาะสม โดยทรงอธิบายว่าประเทศไทยนั้นต้องการพัฒนา แต่รากฐานกลับมีปัญหาเพราะมีผู้สนใจตัวเลขทางเศรษฐกิจมากกว่าพื้นฐานอย่างการกินอยู่ของคนในประเทศ

พระองค์ยกตัวอย่างง่าย ๆ ว่าชาวนาในภาคอีสานที่ปลูกดีกิน

ข้าวเหนียว กลับตัดสินใจเลิกปลูกข้าวเหนียวเพื่อมาปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะขายได้ พอขายข้าวหอมมะลิได้ก็ค่อยเอาเงินไปซื้อข้าวเหนียวกิน ซึ่งเป็นตรรกะที่แปลก ถ้าคิดจากพื้นฐานของการใช้ชีวิตแล้ว เราควรปลูกข้าวเหนียวให้ตัวเองพอกินตลอดทั้งปีก่อน แล้วหากมีที่ดินเหลือก็ค่อยปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อขาย นี่จึงเรียกว่าเหมาะสม

หรือลองมองกลับมาที่ชีวิตคนที่ไม่ใช่เกษตรกรกันบ้าง

ชีวิตการทำงานของบางคนอาจจำเป็นต้องมีรถ บางคนไม่จำเป็น

บางคนอาจจำเป็นต้องมีอินเทอร์เน็ต แต่บางคนไม่ได้จำเป็นขนาดนั้น

บางคนอาจจำเป็นต้องมีเสื้อผ้าสวยๆ ใหม่ ๆ แต่บางคนก็ไม่ได้จำเป็นต้องมีขนาดนั้น

เพราะความจำเป็นของเราไม่เหมือนกัน

เราคงตัดสินแทนคนอื่นไม่ได้ ว่าสิ่งที่เขาอยากได้มาครอบครอง เป็นสิ่งที่ต้องมี หรือแค่สิ่งที่ต้องการ เราทำได้แค่เริ่มมองจากหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดก่อน

นั่นคือตัวเรา

สิ่งที่เราต้องการ มันก็คือสิ่งที่ต้องมีจริงหรือ?

ถ้าไม่ใช่ แล้วเรามีทรัพย์สินในมือเพียงพอจะพุ่มพวยไปกับความต้องการที่ไม่ต้องมีได้มากแค่ไหน

ถ้าพอจะมีใช้ได้ การตามใจความต้องการของตัวเองเสียบ้าง ก็ไม่มีปัญหาอะไร

แต่ถ้าไม่มีพอจะใช้จ่ายตามความต้องการ แล้วยังซื้อของตามใจตัวเอง นั่นแหละที่เรียกว่าไม่พอเพียง

ดังที่ในหลวงทรงเคยตอบไว้ว่า

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อยเมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด...ว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คืออยู่เป็นสุข...”

“...พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

ถึงตรงนี้ อยากให้ทุกคนกลับไปนึกถึงสิ่งที่ทดไว้ในหัวตั้งแต่ตอนต้น
ของบท แล้วลองถามตัวเองดูอีกที
ว่าถ้าหากในหลวงถามเราว่า “อยากได้อะไรที่สุด”
เรา仍将ตอบเหมือนที่คิดไว้ตอนแรกอยู่หรือเปล่า

KEYS OF SUCCESS

- แยกสิ่งที่ต้องมี ออกจากสิ่งที่ต้องการ
สิ่งที่เราคิดว่าจำเป็น จริงๆ อาจจะไม่ใช่นั้น
- ‘ต้องมี’ ต้องมาก่อน
สร้างความสะดวก ด้วยการเสาะหาของที่ชีวิตต้องมี
- ชั่งตวงความอยากให้สมดุล
ถ้ามีต้นทุนพอจะฟุ่มเฟือยได้ก็จัดไป แต่อย่าเติมอาหารให้ความอยากจนชีวิตลำบากนัก

“...เมื่อหลายปีมาแล้ว ตอนที่ไปสหรัฐอเมริกา มีทีวีอเมริกัน มาสัมภาษณ์ เขาถามว่า ‘ในรัชกาลของท่าน ท่านต้องการอะไร จุดหมาย ต้องการอะไร อยากให้รัชกาลของท่านจารึกในประวัติศาสตร์อย่างไร’ ก็ต้องตอบเขาว่า ความปรารถนาคือว่ารัชกาลนี้ขอไม่จารึกในประวัติศาสตร์ ไม่ให้มี

“เขาก็แปลกใจ แต่ท่านทั้งหลายคงไม่แปลกใจ เพราะอธิบายแล้วว่าถ้ามีความสงบ มีความเรียบร้อยของประเทศชาติ จะไม่เป็นประวัติศาสตร์ เราไม่ต้องการประวัติศาสตร์ เวลาไหนที่มีสงคราม มีความยุ่งยาก ตึกกัน นั้นนะเป็นประวัติศาสตร์

“ฉะนั้นที่ต้องการก็คือต้องการให้เมืองไทยอยู่ไปอย่างสงบ ไม่ต้องมีอะไรโหดโheinเท่าไร ไม่ต้องมีชื่อ ไม่ต้องดัง แล้วจะมีความสุข และจะยั่งยืน วันไหนที่จะดังเราก็จะดังได้ เพราะว่าเราสงบ...”

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวาย พระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2523

บรรณานุกรม

ผู้เชื่อเพื่อข้อมูล

- ม.จ.ภิศเดช รัชนี้ องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง
- คุณเกรียงศักดิ์ หงษ์โต อดีตอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- คุณชัยวัฒน์ สิทธิบุญย์ อดีตอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ดร.ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายตลาดและผู้ประสานงานไม้ผลขนาดเล็ก มูลนิธิโครงการหลวง
- ว่าที่ ร.ท.ดิลก ศิริวัลลภ ล่ามภาษายาวีประจำพระองค์
- คุณเทวิน จรรย์วงษ์ ช่างภาพสื่อมวลชนอิสระที่ตามเสด็จฯ ถ่ายภาพในหลวง ร.9
- คุณธีรพจน์ หะยีอาแว ล่ามภาษายาวีประจำพระองค์
- คุณประดับ กลัดเข็มเพชร อดีตผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คุณประเสริฐ สมะลาภา อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร
- คุณปราโมทย์ ไม้กลัด อดีตอธิบดีกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- คุณปานเทพ กล้านรงค์ราญ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- พล.ต.พยงค์ สุขมา อดีตรองเจ้ากรมแผนที่ทหาร

- คุณพัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์ อดีตบรรณานิการข่าวในพระราชสำนัก
ช่อง 9 อสมท.
- ดร.พิสุทธิ์ วิจารณ์สรณ์ ที่ปรึกษากรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์
- คุณมนัส ทรงแสง อดีตรองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ
โทรคมนาคมแห่งชาติ
- พล.ต.อ.วชิษฐ เดชกุญชร อดีตหัวหน้านายตำรวจราชสำนักประจำ
- ดร.วิระชัย ณ นคร ที่ปรึกษาด้านพฤกษศาสตร์และสิ่งแวดล้อม สำนักงาน
ทรัพยากรส่วนพระมหากษัตริย์
- คุณศรีนิตย์ บุญทอง อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสาน
งานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คุณสงคราม โพธิ์วิไล ผู้ถวายงานการใช้กล้องถ่ายภาพ
- คุณสมลักษณ์ วงศ์งามขำ ที่ปรึกษาด้านประชาสัมพันธ์ สำนักงาน
ทรัพยากรส่วนพระมหากษัตริย์
- ศ.ดร.สันทัด วิจารณ์สุนทร อดีตนายกราชบัณฑิตยสภา
- รศ.ดร.สุธี อักษรกิตติ์ ผู้สนองพระราชดำริในโครงการระบบสืบสวน
สายอากาศและอิเล็กทรอนิกส์
- ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

หนังสือ

- 50 ปี โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา โดย โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา
- 70 ปี แก้วขวัญ วัชรโรทัย เลขาธิการสำนักพระราชวัง 3 กันยายน 2541
- 72 ปี แก้วขวัญ วัชรโรทัย เลขาธิการสำนักพระราชวัง 3 กันยายน 2543
- 72 พรรษา บรมราชาธิราชเจ้านักวิทยาศาสตร์ สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 84 พรรษา ราชาผู้พิทักษ์ ปฏิบัติการใต้เบื้องพระยุคลบาท โดย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- การทรงงานของพ่อในความทรงจำ โดย ปราโมทย์ ไหม้กลัด
- ครองใจคน : หลากเหตุผลที่คนไทยรักในหลวง โดย อมิตา อริยอัชฌา
- งานช่างของในหลวง โดย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- จุดหมายเหตุ สิทธิบัตรฝนหลวง โดย กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- เจ้านายเล็ก ๆ - ยุวกษัตริย์ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
- เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการสื่อสาร โดย คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี
- ตามรอยพ่อ ก - ฮ โดย สุวัฒน์ อัครไชยชาญ
- ตามเสด็จ จากทะเลสู่ที่สูง 80 ชันษา โดย ม.จ.ภิตเดช รัชนิ
- ได้เบื้องพระยุคลบาท โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
- ทำเป็นธรรม โดย ท่านผู้หญิงเกนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

- แนวพระราชดำรินในมหานคร คลองลัดโพธิ์และสะพานภูมิพล โดย สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
- ในหลวงกับประชาชน 45 ปี สถาบันวิทยุ อส. พระราชวังดุสิต โดย สถาบันวิทยุ อส. พระราชวังดุสิต
- ในหลวงของเรา โดย อัครวัฒน์ ไอสถานุเคราะห์
- บทความของนายขวัญแก้ว วัชโรทัย รองเลขาธิการสำนักพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ บรรยายเฉลิมพระเกียรติ ในปีพุทธศักราช 2533 ถึง 2552
- บันทึกความทรงจำ “เรื่องการสื่อสารของในหลวง” โดย พล.ต.ต.สุชาติ เผือกสกนธ์
- ประทีปแห่งแผ่นดิน โดย มนูญ มุกข์ประดิษฐ์
- ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2493-2548 โดย คณะกรรมการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- ประวัติศาสตร์ศูนย์การศึกษาพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ปวงประชาสุขสันต์ พระปรีชาชาญนำวิถี โดย กรุงเทพมหานคร
- เป็นอยู่คือ โดย ท่านผู้หญิงเจนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
- พระคุณ ๓ รักษา ประชาเป็นสุขสันต์โดย บริษัท ควอลิตี้เทค จำกัด (มหาชน)
- พระผู้ทรงเป็นครูเศรษฐศาสตร์ของแผ่นดิน โดย คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏธนบุรี

- พระทรงเป็นพลังแผ่นดิน โดย สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย
- พระบรมครูช่าง โดย วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
- พระบารมีปกเกล้าฯ ชาวอยุธยา โดย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับคณะองคมนตรี โดย คณะองคมนตรี
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและโครงการหลวง โดย ม.จ.ภคเดช รัชนี
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระผู้อยู่ในหัวใจของนักปกครอง โดย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- พระวิริยะบารมีปกเกล้าฯ ที่กรุงเทพมหานคร โดย กรุงเทพมหานคร
- พิธีเปิดทางคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี โดย กรุงเทพมหานคร
- ฟื้นฟูพระวิริยะเกินจะรำพัน โดย สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย
- แม้อยากให้เธออยู่กับดิน โดย ศ.ดร.สันทัต โรจนสุนทร และ ดร.พิสุทธิ์ วิจารณ์
- รอยพระยุคลบาท โดย พล.ต.อ.วชิษฐ เดชกุญชร
- ร้อยเรื่องเล่า : เกิดการทรงงาน โดย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- สถาบันพระมหากษัตริย์กับมุสลิมในแผ่นดินไทย โดย ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โดย คณะกรรมการอำนวยการ “งานเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”
- สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โดย โครงการไทยศึกษา ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สะพานพระราม 8 โครงการแก้ไขปัญหาวาจราจรตามแนวพระราชดำริ โดย กรุงเทพมหานคร
- สายธารแห่งพระมหากษัตริย์คุณ โดย คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ
- สายฝน เหนือปากน้ำบางนรา โดย ชุมศักดิ์ นรรัตน์วงศ์
- สายรุ้ง 100 ปี ชาตกาล ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล โดย กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- สารานุกรมพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรอบ 60 ปี แห่งการครองราชย์ โดย คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี
- หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
- อัครมหาราช ปิ่นฟ้าคมนามคม โดย กระทรวงคมนาคม

บทความ

- โครงการก่อสร้างทางอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดย กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
- ในหลวงกับทันตกรรม โดย ศ.(พิเศษ) ทญ. ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช
- บทพระราชทานสัมภาษณ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในรายการ 'พูดจาประสาช่าง' สถานีวิทยุจุฬาฯ ระบบ FM 101.5
- พระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา โดย ม.จ.ภิศเดช รัชนี้
- พระปรีชา 'ในหลวง' แก่จรรยาภรณ์จะเกิดจลาจล **นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์** วันที่ 29 ธันวาคม 2538 - 4 มกราคม 2539
- พระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ต่อ ปวงชนชาวไทย โดย ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล
- พระอัจฉริยภาพด้านการสื่อสาร และหนังสือบันทึกความทรงจำเรื่องการสื่อสารของในหลวง โดย พล.ต.ต.สุชาติ เพื่อกสกันธ์
- อาจารย์เมธา รัชตะปิติ อดีตผู้อำนวยการสำนักงานปฏิบัติการฝนหลวง เราเป็นฝนหลวงนะ จงภูมิใจ **นิตยสารผาสุก** ปีที่ 31 ฉบับที่ 164 กรกฎาคม - กันยายน 2551
- ศจ.พูน เกษจำรัส อาจารย์พิเศษ แผนกถ่ายภาพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง **นิตยสารสารคดี** ฉบับที่ 34 เดือนธันวาคม 2530
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนทนาเรื่อง 'พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ' วันที่ 12 พฤษภาคม 2538

สื่อวิดีโอทัศน์

- สารคดีชุดประเพณีสืบขนบคอย โดยบริษัท พาโนรามา เวิลด์ไวด์ จำกัด ร่วมกับ บริษัท อสมท.จำกัด (มหาชน)
- สัมภาษณ์ คุณวุฒิ สุมิตร อดีตรองราชเลขาธิการ จากรายการมรดกแห่งความทรงจำ ในรัชกาลที่ 9 สถานีโทรทัศน์ Workpoint TV

พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2560
จัดทำโดย ทีมงานสานต่อที่พ่อทำ

แยกสีและพิมพ์

บริษัท ยูไนเต็ดโปรดักชั่น เพรส จำกัด

285 หมู่ 13 ซอยเพชรเกษม 93 ถนนเพชรเกษม อ้อมน้อย

กระทุ่มแบน สมุทรสาคร 74130

โทรศัพท์ 0-2813-8915

สรุปต่อ
ที่พอทำ